

Jankovic-Mes
klanica i prerada mesa

Lačarak, Železnička 40, Tel/Fax: 022/671-006
www.jankovic-mes.co.rs

PHILIP DUŠEĆI
NIJE VAŽNO GDE, VAŽNO JE NA ČEMU...

philip
Filipovic Co.

Jarački put bb
22000 Sremska Mitrovica
+381 22 624 665
www.duseciphilip.com

**hrana
produkt**

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com
Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA Godina V • Broj 88 • 27. maj 2016. • cena 40 dinara

**сремске
НОВИНЕ**

POLJOPRIVREDA

SREMAČKE LJUBAVI

Sam, ili u pratnji svoje „crne vižlje, domaće“, **Slobodan Milić**, jedva dočekavši lepe dane, svojih pedesetak ovaca izvodi u šetnju, do starog steganovačkog đerma koji, kao kakav spomenik na stare dane i još starije ljubavi, još uvek postojano stoji i izdajući svoje saplemenike koji su odavno napustili svoj zadatak, u svojoj utrobi krije hladnu vodu.

Strana 20.

U OVOM BROJU

INĐIJA: PILOT PROJEKAT ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Zbrinimo ambalažu - zaštitimo prirodu Strana 3.

SREMSKA RAČA: BRANISLAV ĐAKOVIĆ, POLJOPRIVREDNIK

Država da garantuje cene Strana 14.

VELIKI RADINCI, GRGUREVCI

FOLKLOR POSTAJE SVE VAŽNIJI

Pesma i igra bude uspravane sokake

Strana 10.

SMS MALI OGLASI
063/8526-021

MARTINCI • MARIJA VUČKOVIĆ

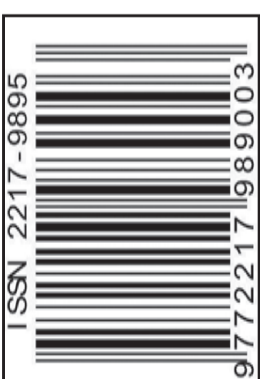
DOMAĆICA I MLEKARKA

Spojila lepo i korisno

Strana 11.

ISSN 2217-9895

9772217989003

**ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА
СЛУЖБА • Сремска Митровица •**
Светог Димитрија 22

od 16.5. do 20.5. 2016.

**produktna berza ad
novi sad**

"Produktna berza" AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@eunet.rs, www.proberza.co.rs

↑ **Blagi rast cene soje**

↑ **Rast cene kukuruza**

NOVI SAD • ODRŽAN 83. SAJAM POLJOPRIVREDE

Posetilaca nikad više!

Na Sajmu su prezentovana najnovija dostignuća u oblasti poljoprivredne proizvodnje, hrane i pića, poljoprivredne mehanizacije, oprema za prehrambenu industriju, hemijska i zaštitna sredstva, organska hranu i drugi proizvode i usluge u agrobiznisu

Poljoprivredni sajam na Novosadskom sajmu je tokom sedam dana videlo oko 125.000 posetilaca, rekao je na današnjoj konferenciji za novinare direktor Direkcije za komercijalne poslove Nebojša Drakulić. Prema njegovim rečima, 83. međunarodni poljoprivredni sajam je, u odnosu na prošlu godinu, uspešniji po broju stranih izlagača, međunarodnim aktivnostima, broju posetilaca, ali i za oko 10 odsto po veličini izlagačkog prostora.

Međunarodni poljoprivredni sajam, koji je na Novosadskom sajmu održan 83. put, okupio je 1.500 izlagača, koji su predstavili proizvode i usluge iz 60 zemalja. Na Sajmu su prezentovana najnovija dostignuća u oblasti poljoprivredne proizvodnje, hrane i pića, poljoprivredne mehanizacije, oprema za prehrambenu industriju, hemijska i zaštitna sredstva, organska hranu i drugi proizvode i usluge u agrobiznisu.

Kako je na otvaranju istakla ministar **Snežana Bogosavljević Bošković** srpska poljoprivreda konstantno u poslednjoj deceniji ostvaruje suficit u spoljno-trgovinskoj razmeni uključujući tu i visoko zahtevna tržišta Evropske unije, Ruske federacije i CEFTA-e. U 2015, rekla je ona, ostvaren je do sada najveći izvoz i suficit u razmeni ovih proizvoda. Prošlogodišnja vrednost izvoza poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda bila je 2,6 milijardi evra, a suficit 1,25 milijarde.

Ovaj rezultat je utoliko vredniji, ako se ima u vidu da je prošle godine zabeležen značajan pad cena polj. proizvoda na svetskom tržištu, zbog čega je za ovakvu vrednost bio neophodan daleko veći obim proizvoda nego 2014. Pozitivni trendovi u obimu proizvodnje i spoljnotrgovinskoj razmeni, uz pozitivne trendove u stočarskoj proizvodnji govore nam da je srpska poljoprivreda

na dobrom putu i da nema sumnje da će i u godinama pred nama nastaviti da beleži još bolje rezultate na svakom polju, rekla je ministar i dodala: - Vlada Srbije prepoznaje značaj, mogućnosti i potencijale srpske poljoprivrede. Prepoznaje važnost investicija u primarnu proizvodnju i preradu polj. proiz. Zbog toga, čvrsto stoji uz naš sektor za podršku, pomoć, za nove investicije, ali i za nove zadatke i više ciljeve. U fabrici pod otvorenim nebom to nije nimalo lako. Ali pozitivni rezultati iz prethodnog perioda, duga tradicija u proizvodnji, prirodni potencijali, znanje i iskustvo na našoj strani. Otuda i moj neskriven optimizam.

Kompanije iz Italije, koja je ove godine Zemlja partner Poljoprivrednog sajma, su objedinjenim nastupom prikazale dostignuća u oblasti agrara i pratećim industrijama. Direktni učesnici na Sajmu, bile su i kompanije iz Austrije, Belgije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Češke, Grčke, Holandije, Hrvatske, Italije, Kine, Kirgistan, Letonije, Mađarske, Makedonije, Nemačke, Poljske, Republike

Srpske, Rumunije, Slovenije, Španije, Turske, Ujedinjenih Arapskih Emirata...

Ove godine je značajno veće učesće bilo je izlagača iz Kine. Našim proizvođačima i posetiocima predstavljeni su vrhunski proizvodi iz te zemlje, u okviru izložbe "Premium brands from China".

Prema preliminarnim podacima dela članica Poslovnog udruženja uvoznika i izvoznika poljoprivredne mehanizacije, vrednost ugovora i kreiranih ponuda za prodaju poljoprivrednih mašina iznosiće oko 20 miliona evra, što predstavlja oko petinu godišnjeg prometa na tržištu poljoprivredne mehanizacije.

Kompanija Almex je tokom sajma prodala devet kombajna, a za 30 traktora su sklopljeni ugovori ili date ponude, u ukupnoj vrednosti od tri miliona evra. Po 20 prodatih traktora i ozbiljnih ponuda, kao i veći broj priključnih mašina, ukupne vrednosti oko dva miliona evra – bilans je sajamskog nastupa kompanije Titan machinery.

Kompanija ITN je na Sajmu prodala 32 mašine, za oko dva miliona evra. MasfergAgro mehanizacija, Agropanonka i Agro-tech su prodali desetine mašina vrednih od po million evra. U kompaniji Agrovodovina-Mehanizacija dato je 80 ponuda za kupovinu, uglavnom traktora, i efekte očekuju posle sajma.

Češke kompanije organizovano su nastupile na Međunarodnom poljoprivrednom sajmu i veoma su zadovoljne. **Pavel Svoboda** iz ekonomskog odeljenja ambasade Češke Republike u Beogradu kaže da je njihov štand bio zapažen, kako na Sajmu tako i u srpskim medijima. Zadovoljni su ostvarenim poslovnim kontaktima i razmišljaju da iduće godine predstavljaju mnogo više kompanija i zakupe znatno veći štand.

Republika Mađarska izlagala je na štandu u Hali 1. Najviše je bilo izloženo prehrambenih proizvoda, koje na srpsko tržište plasira kompanija Tisa-koop iz Kanjiže.

- Devet godina dolazim na sajam i ovo je bio najbolji Poljoprivredni sa-

jam u poslednjih pet-šest godina – kaže komercijalni direktor Tisakoopa **Nikola Žmukić**. – Na našem štandu nikada ranije nije bilo toliko posetilaca i poslovnih ljudi. Mislim da bi ovako i u budućnosti trebalo da izgleda Međunarodni poljoprivredni sajam u Novom Sadu.

I sve kompanije iz Turske veoma su zadovoljne premijernim učešćem na Poljoprivrednom sajmu kaže **Džener Čavušoglu**, predstavnik nacionalne agencije TG expo, koja je organizovala nastup deset turskih firmi. Šef ekonomskog i trgovinskog odeljenja ambasade Kraljevine Španije **Aitor Mate Rinkon** pozitivno je ocenio povratak njegove zemlje na Međunarodni poljoprivredni sajam.

- Na našem štandu predstavljeno je sedam kompanija i sve su zadovoljne interesovanjem koje su izazvala – kaže Rinkon. – Sajam je bio odlično organizovan. Verujem da će na 84. međunarodnom poljoprivrednom sajmu iduće godine Španija biti predstavljena u znatno većem obimu.

S. P.

BEOGRAD • MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Stočarstvo izuzetno važno

Snežana Bogosavljević Bošković na dodeli odlikovanja

Ministar poljoprivrede i zaštite životne sredine prof. dr **Snežana Bogosavljević Bošković** prisustvovala je ceremoniji dodele odlikovanja za najbolja grla sa Nacionalne izložbe stoke u Novom Sadu i tom prilikom uručila plakete i pehare pobjednicima.

- Posebno mi je zadovoljstvo zbog prilike da uručim nagrade vlasnicima i izlagačima najkvalitetnijih grla stoke. Raduje me saznanje da je ova izložba zadržala renome, najveće i najbogatije izložbe stoke u regionu i da je ovogodišnja bolja i bogatija od prošlogodišnje, rekla je ministar Bogosavljević Bošković.

Ministar je naglasila da je za Republiku Srbiju i Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine stočarstvo izuzetno važna grana poljoprivrede, zbog čega je ministarstvo posvećeno sprovođenju niza mera u cilju unapređenja stanja u ovoj oblasti, a da je

jedna od mera i podrška za organizovanje izložbe stoke na Novosadskom sajmu.

- Ovom izložbom želimo da afirmišemo obnavljanje i uvećanje stočnog fonda, unapredimo rasni sastav kao važnih potencijala za jačanje mlekarskog sektora i povratak ključne industrije među značajne izvoznike", istakla je ministar i dodala da ova izložba ima za cilj i afirmaciju još jednog važnog zadatka, a to je očuvanje animalnih genetičkih resursa – kao jednog od stubova nacionalnog biodiverziteta.

Ministar se zahvalila svim izlagačima koji su na ovogodišnjem sajmu izložili svoja najkvalitetnija grla iz različitih kategorija, čime su pomogli da se predstave neki od naših potencijala u stočarstvu i čestitala svim nagrađenim učesnicima na osvojenim nagradama.

S. P.

BEOGRAD • PRIVREDNA KOMORA SRBIJE

Seminar za poljoprivrednike

Učesnike će stručnjaci iz Švedske upoznati sa uslovima, procedurama, regulativama i mogućnostima za plasman organski gajenih proizvoda na švedsko tržište, dok će isto tako učesnici imati mogućnosti da se upoznaju sa Programom Evropske unije za ruralni razvoj u Srbiji (IPARD)

Prvog dana juna meseca, Privredna komora Srbije, u saradnji sa Ambasdom Kraljevine Švedske u Srbiji, Nacionalnim odborom za trgovinu Švedske i Srpsko-švedskog poslovnog saveta, a uz pokroviteljstvo i podršku Ministarstva za poljoprivredu i zaštitu životne sredine organizuje seminar pod nazivom „Kako izvoziti u Kraljevinu Švedsku“.

Seminar će biti održan u Privrednoj komori Srbije, Resavska 15, sa početkom u 10:00 časova, a kako ističu organizatori, akcenat će biti stavljen na organsku proizvodnju koja se posebno vrednuje u ovoj skandinavskoj zemlji.

Učesnike će renomirani stručnjaci iz Švedske upoznati sa opštim i posebnim uslovima, procedurama, regulativama i mogućnostima za plasman

organski gajenih proizvoda na švedsko tržište, dok će isto tako učesnici imati mogućnosti da se upoznaju sa Programom Evropske unije za ruralni razvoj u Srbiji (IPARD), kojim će Evropska unija u narednih šest godina podržavati razvoj poljoprivrednog sektora u Srbiji. U završnom delu seminara učesnici će imati priliku za konsultacije sa stručnjacima iz Švedske.

O izvozu u Švedsku, trendovima na tržištu i konkurenciji govoriće **Mladen Prodanović**, koordinator za trgovinu i promociju Švedske. O tome kako saradivati sa Švedskom i o ulozi Srpsko-švedskog poslovnog saveta, govoriće **Jovanka Miljević**, izvršni direktor saveta, odnosno ispred Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, **Branislav Rakić** i **Jelena Milić**, ru-

kovodilac Grupe za kvalitet, deklarisanje i označavanje hrane.

Prezentacija programa Nacionalnog odbora za trgovinu Kraljevine Švedske za pružanje usluga i podrške kompanijama prilikom izvoza u Švedsku, biće predstavljeno od strane nosilaca švedskog tržišta, koji će ujedno govoriti i o osnovnim karakteristikama tržišta koje potencijalni izvoznici iz Srbije treba upoznaju, tako da će biti reči o pravilima i procedurama, standardima, uslovima, posebnim zahtevima, regulativama i drugo.

O iskustvima kompanija iz Srbije koje izvoze u Švedsku govoriće **Ana Ljubojević** iz "Sirogojna"

Učešće na seminaru je besplatno.

S. L.

SREMSKA
POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • DIREKTOR: Dragan Đorđević

• GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Živan Negovanović
• DIREKTOR MARKETINGA: Zlatko Zrilić • TEHNIČKI UREDNIK: Marko Zrilić • REDAKCIJA: Svetlana Đaković, Miroslav Ninković, Marija Balabanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Mišan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • MARKETING: 063/8526-021
• ŠTAMPARIJA: DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • E-mail: poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144 • RegistarSKI broj NV000659

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад

63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr. ; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

Kome će za kaznu obrati rod?

Na području Grada Sremska Mitrovica ostalo je van zakupa 511 hektara, a šest lica koja su se prijavila za bespravno korištenje državne zemlje rade oko 80 hektara. Gde je ostala državna zemlja i da li još ima neprijavljenih uzurpatora kontroliše inspekcija?

Nakon što je prvog maja istekao rok za prijavu uzurpiranih državnih hektara od strane uzurpatora, koji je određen posebnim zaključkom Vlade Srbije kao način za rešavanje ovog prisutnog problema, nadležnima u Sremskoj Mitrovici se prijavilo šest takvih lica. Oni su bespravno ušli u oko 80 hektara državnih njiva i zasejali ih. Ali po podacima Gradske uprave za poljoprivredu Sremske Mitrovice ostalo je nekoristišeno znatno više ove zemlje čak oko 511 hektara, a kakvo je stanje na terenu i ima li neprijavljenih uzurpatora kontroliše inspekcija i drugi nadležni.

Nadležni organi trenutno vrše kontrolu državnog poljoprivrednog zemljišta, nakon koje će biti poznati tačni podaci šta je sa ostalom zemljom. Očekujemo da to bude poznato već naredne nedelje pa će se primenjivati propisane mere poitov onih koji nisu eventualno postupili po zaključku, nisu izvršili vansudsko poravnanje i koriste državnu zemlju kaže načelnik za poljoprivredu **Vladimir Nastović**.

Načelnik za poljoprivredu podseća da su poljoprivrednici stočari iz Sremske Mitrovice odbili da zakupe po osnovu prava prečeg 511 hektara zemljišta u državnoj svojini iz njima znanih razloga. U ovom gradu su u januaru bili spremi da sprovedu licitaciju te zemlje, međutim, nisu dobili saglasnost Ministarstva poljoprivrede i Uprave za poljoprivredno zemljište.

Otvorila se mogućnost da na osnovu preporuke Vlade Srbije i

Vladimir Nastović

pomenutog zaključka damo šansu onima koji su sami ušli u slobodne površine da to ozakone, da se sami prijave u Gradsku upravu za poljoprivredu i da izvrše vansudsko poravnanje, odnosno uplate svoje obaveze. Time bi regulisali korišćenje ove zemlje. To je uradjeno, ali prijavilo nam se šest lica koja su ušla u slobodne površine i oni su izvršili svoju obavezu po zaključku vVlade Srbije objašnjava Nastović, dodajući da su takvi zakup platili po prosečnoj ceni zakupa na teritoriji AP Vojvodine, koja je iznosila 194 evra. Za redovan program korišćenja ovog zemljišta koji će biti usvojen važiće cena zakupa od 203 evra po hektaru za treću klasu ze-

„ Načelnik za poljoprivredu podseća da su poljoprivrednici stočari iz Sremske Mitrovice odbili da zakupe po osnovu prava prečeg 511 hektara zemljišta u državnoj svojini iz njima znanih razloga

mlje. Jer, je najviše zemlje te klase na ovoj teritoriji. Kvalitetnija zemlja će biti skuplja.

Nadležni su sada u prilici da prekontrolišu sve površine državnog poljoprivrednog zemljišta koje su ostale neraspodeljene. Naša saznanja su da se gro te zemlje nalazi na području katastarskih opština Bosuta i Sremske Rače da je ona kompletno ostala nedirnuta već dugu godinu za redom, jer je tu najlošija zemlja i važeća cena ne njenom odgovara kvalitetu – objašnjava dalje Nastović.

U Bosutu je ostalo neraspodeljeno oko 120 hektara i još oko 220 hektara je u Sremskoj Rači. Ostale površine su u Kuzminu i još poneka takva parcela je i na sremskomitrovačkom području. Kada se proveriti faktičko stanje na nezakupljenim površinama ići će upravni postupak – pišaće sei zapisnici, prijave, donošenje se skupštinske odluke o skidanju useva onima koji rade državnu

Slede kazne za uzurpatore

Kredit i za zakup zemlje

Objavljen je konkurs za korišćenje kratkoročnih bankarskih kredita poljoprivrednicima. Namena kredita je propisana i ona odnosi se na setvu, stočarstvo i

zakup državnog zemljišta. Krediti su na godinu dana i iznose od 100.000 do 1.000.000 dinara, a učeše grada je 10 odsto u kamati.

zemlju a nisu ostvarili vansudsko poravnanje.

Inače nadležni u Gradu Sremska Mitrovica su doneli odluke o dodeli državnog poljoprivrednog zemljišta po osnovu prava prečeg za narednu jesen. U pitanju je redovan postupak a on obuhvata oko 5.000 hektara državnog zemljišta koje je

dato stočarima. Program je osvojen u zakonskom roku, zemlja se nudi stočarima na godinu dana, odluke su poslate u Ministarstvo poljoprivrede na saglasnost. Nakon toga slede uplate a posle toga će se znati da li je sva zemlja data na korišćenje ili deo ostaje nezakupljen.

S. Đaković

Zbrinimo ambalažu - zaštitimo prirodu

Cilj ovog projekata jeste da se animiraju poljoprivrednici i da im se skrene pažnja da je potrebno tu ambalažu na adekvatan način zbrinjavati kako bi svi zajedno sačuvali životnu sredinu kaže Nemanja Čorak, direktor Agencije za ruralni razvoj

Udruženje proizvođača sredstava za zaštitu bilja u Srbiji SECPA, u saradnji sa Poljoprivrednom Stručnom Službom Ruma, opštinama Ruma, Indija i Irig i operaterom za zbrinjavanje ambalažnog otpada SEKOPAK u periodu od 20. do 23. juna 2016. godine, u okviru Pilot projekta organizovaće prikupljanje ispranog ambalažnog otpada koji potiče od sredstava za zaštitu bilja. S tim u vezi apeluju na sve poljoprivredne proizvođače da će u pomenutim opštinama prema priloženom rasporedu i uz izdavanje potvrde o predatom otpadu biti organizovano prikupljanje otpadnih ambalaža od sredstava za zaštitu bilja koja je isprana od ostataka sredstva najmanje tri puta, da ovaj otpad ne bi u međuvremenu spaljivali, bacali u komunalni otpad ili u prirodu, zakopavali ili na neki drugi neodgovarajući način uništavali.

Agencija za ruralni razvoj opštine Indija se rado uključila u ovaj pilot projekat, a radi se o projektu prikupljanja ambalažnog otpada, odnosno ambalaži koju poljoprivrednici bacaju nakon prskanja. U našoj opštini realizacija počinje 21. juna I to prvo u Krčedinu u period od 08:00 do 09:00 časova, nakon toga u Novom Slankamenu od 09:30 do 11:00 časova, u Novim Karlovcima od 11:30 do 13:00 ča-

Nemanja Čorak, direktor

sova i na kraju u Indiji od 13:30 do 15:00 časova ističe Nemanja Čorak, direktor Agencije za ruralni razvoj opštine Indija i kaže da su sve mesne zajednice obavestene, gde će se i prikupljati ambalaža.

Što se tiče drugog dana, u Beški će prikupljanje ambalaže biti organizovano od 08:00 do 10:00 časova a u Maradiku od 10:30 do 12:00 časova. Mi smo informisali putem naše baze poljoprivrednike iz pomenutih naselja, tako da imaju vremena da prikupe otpad i odlože ga na pravi način kaže direktor.

Prikupljanje ambalaže u nekoliko sela

Cilj ovog projekata jeste da se animiraju poljoprivrednici i da im se skrene pažnja da je potrebno tu ambalažu na adekvatan način zbrinjavati kako bi svi zajedno sačuvali životnu sredinu kaže Nemanja Čorak.

Iz tog razloga apelujemo na poljoprivrednike da nam izađu u susret jer ovo je prvi puta da tako nešto radimo i siguran sam da će se projekat nastaviti i u buduće. Kao što sam već napomenuo akcija će biti organizovana u mesnim zajednicama gde će kamion doći, jer ne znamo još uvek sa kojim količinama raspolažemo. Naredni put ćemo tako organizovati da u onim gazdinstvima gde postoje veće koli-

čine ambalaže će kamion dolaziti po nju.

Kako na kraju navodi Čorak, veliki broj opština u Vojvodini se priključio pilot projektu zbrinjavanja ambalaže. Poljoprivredna stručna služba iz Rume udružuje SECPA su nosioci ovog projekta, a naša Agencija za ruralni razvoj je pružila tehničku podršku i logistiku, kao i druge opštine u Sremu koje su deo pomenutog projekta. Za sve dodatne informacije poljoprivrednici se mogu obrati Agenciji za ruralni razvoj opštine Indija, Vojvode Stepe 48 ili na telefon 022/55-60-60.

M. Balabanović

Projekat

U cilju realizacije ovog projekta, nedavno je i u Rumi, u prostorijama III mesne zajednice u Rumi, održan sastanak sa predstavnicima svih mesnih zajednica iz rumske opštine, kako bi se poljoprivrednici na što bolji način upoznali sa predstojećom akcijom.

Prvi put u Rumi organizujemo akciju prikupljanja ambalažnog otpada od pesticida. Akcija je besplatna i nadam se da će poljoprivrednici odazvati, čime ćemo sprečiti zagađivanje životne sredine, jer se najčešće pomenuta ambalaža spaljivala, bacala u komunalni otpad ili u prirodu, zakopavala ili na neki drugi neodgovarajući način uništavala, kazao je diplomirani inženjer poljoprivrede **Sava Popović**, predstavnik udruženja SECPA.

Poljoprivredna stručna služba i SECPA poručuju poljoprivrednicima da ambalažu dobro isperu odmah nakon njenog pražnjenja i da je odlože na bezbedno mesto na imanju do njenog preuzimanja.

Seljaci sami na ledini

Mnogo je kontroverzi oko zemljoradničkog zadrugarstva, sela i seljaka. Zakonom o zadrugama predviđeno je vraćanje zadružne imovine, ali to još nije ostvareno. Čeka se novi zakon o zadrugama

Više gotovo da i nema skupa (privrednog, političkog, stručnog...) na kome se, bar kada je reč o privredi i proizvodnji, u prvi plan ne stavljaju selo i seljaci. To nam je ekonomski oslonac i opšti spas uvek kada je državi bilo teško. I danas se najveće i najbrže šanse za zapošljavanje, čak milion nezaposlenih u zemlji, vidi u povratku na selo, zapošljavanju u i oko poljoprivrede.

Međutim, glavna zemljoradnička asocijacija, danas Zadružni savez Srbije, uglavnom tavori, pa s njim i većina od 738.000 zemljoradničkih gazdinstava. Šansu za napredovanje imaju samo registrovani, a njih je na početku ove godine bilo 135.000! Jer samo oni mogu da dobijaju subvencije, kredite i druge stimulacije. Ekonomska asocijacija zadrugara u Srbiji osnovana je pre više od 100 godina (1894. godine) nekada je bila okosnica ekonomskog razvoja sela. Imala je uspeha i padova, ali čini se nikada nije imala tako malo uticaja na ekonomski i ukupan život sela (ima ih 4.706) i seljaka. Izgleda, došlo se do dna. Uz sve novije zakonske propise, uredbе, zaključke, predizborna obećanja i zaklinjanja, savetovanja, strategije – ne ide. Čak i kada čuvene zemljoradničke zadruge tonu u finansijskom kovitlacu, mnoge su u velikim gubicima, a nije mali broj onih koje postoje samo na papiru. Tako danas u Srbiji postoji oko 2.000 zadruga, a u 2004. godini aktivnih je bilo samo 1.493! One su u 2004. godini ostvarile prihod od 25 milijardi dinara, a u njima je zaposleno oko 13.000 radnika. S gubicima od 1,27 milijardi dinara tada je poslovalo 489 zadruga. Od ukupnog broja zemljoradničkih gazdinstava danas u Srbiji ima oko 120.000 zadrugara i više od stotinu hiljada kooperanata.

„Dok se zadrugarstvo u svetu razvija, kod nas se nalazi u zapećku. Danas se jedan broj naših takozvanih zadruga bavi svim drugim, a najmanje svojim osnovnim poslom. Sve to je posledica opštih teškoća, ali i promašaja i nedoslednosti u agrarnoj politici, pojavama novih poslovnih partnera, seljaka. Postavlja se i pitanje zašto je nemoćna zemljoradnička asocijacija. Ona bi trebalo da obuhvata najveći i najvažniji ekonomski potencijal zemlje. Pitanje je da li je reč o prevaziđenim shvatanjima funkcije te institucije pa i nje same, ili o običnim udarima onih kojima nikakva ozbiljna organizacija nije potrebna, pogotovo u poljoprivredi, ili nesposobnost ljudi koji rade na organizovanju seljaka, ili po nečem trećem“, kaže bivši predsednik Zadružnog saveza Srbije **Dragan Govedarević**.

Najveći deo agrarnog potencijala zemlje, izuzev velikih poseda koji su sad privatizovani, nalazi se

u vlasništvu običnih malih seljaka i tako od 5,11 miliona hektara poljoprivrednog zemljišta čak 4,25 miliona hektara su obradive površine. više od 80 odsto tog poseda u parcelama od po tri hektara nalazi se u privatnom vlasništvu. Najveći deo tih seljaka je nezaštićen i neorganizovan. Nekadašnji predsednik Zadružnog saveza Vojvodine **Dorđe Bugarin** ističe da oni sve češće, posle privatizacije društvenih preduzeća postaju mala slatka riba u čeljustima preduzimljivih poslovnih ljudi, kao što su bili i do Drugog svetskog rata, posle koga su do danas ostali u čeljustima države i njene ideologije. U poslednje vreme, već po tradiciji, ima mnogo priča o značaju sela i seljaka, potrebi da seoska gazdinstva jačaju ekonomski, da seoske neveste više rađaju. I u kovitlacu tih priča i obećanja srpsko selo nestaje. Svako četvrto selo ili njih 1.200 u Srbiji uskoro će nestati. Već danas u Srbiji godišnje više umre nego što se rodi 40.000 ljudi, u selima je prazno više od 40.000 kuća. Sve se uglavnom svodi na to, jedni obećavaju, drugi čekaju i – nestaju.

U merama današnje ekonomske politike zadruge nisu gotovo ni pomenute. Ponovo se očekuje i od nove vlasti izrada zakona o zadrugama, odnosno zadržanim društvima. Poslednji, još važeći Zakon o zadrugama donet je na saveznom nivou 1991. godine. Po njemu je bilo obećano da će se zadrugama i zadrugarima vratiti i neopravdano oduzeta imovina posle Drugog svetskog rata. I tu je sve ostalo na obećanjima. Jer ta imovina sad ima nove vlasnike. I još nešto: mnogi sad pokušavaju da privatizuju zadružnu imovinu. U to je nemoguće jer, kako privatizovati ono što već odavno ima vlasnika!

„Seljaci danas nisu organizovani. Bez zadruga oni će i dalje biti prepušteni stihiji. Mi se zalažemo da postoje zadruge, da se kompletna ekonomija sela, iz onog što planira Vlada Srbije, prelije na lokalni nivo, u zadruge. To su krediti za tekuću proizvodnju, investicije, nabavka sredstava za poljoprivredu, ugovaranje i preuzimanje robe za tržište. Zadruga treba da garantuje određenu sigurnost seljaku i tržištu. Zadatak zadružnih saveza i zadruga nije samo da trguju, već da organizuju proizvodnju zadrugarima i da se bave zaštitom njihovih interesa. U našoj zemlji na selu danas živi 3.206.000 stanovnika. Mislim da bi zadruge vratile život selu. Zadruge predstavljaju i nezamenljiv oblik organizovanja poljoprivrednih, ali i drugih proizvođača. Ovde je reč samo o zemljoradničkim zadrugama, ali nama treba 10.000 svih zadruga. Tu mislim na zemljoradničke, stambene, potrošačke. Međutim, još je loš odnos vlasti prema za družnom pokretu. U svetu

Privatizacija privatne imovine

Država danas u svojim osnovnim aktima (Strategija razvoja agrara), koju je usvojila Vlada Srbije ali ne i srpski parlament, izbegava da prikaže definiciju i stanje za drugarstva. To govori da zadruge u Srbiji dele sudbinu tranzicije i ukupnih ekonomskih prilika, posebno u agraru. Mnoge zadruge su nestale jer nisu izdržale neloyalnu konkurenciju novog privatnog sektora. Ne bi tu bilo ničeg lošeg da se privatni sektor (trgovačke i snabdevačke firme) dobrim delom nije razvio na minulom radu zadruga i stičući profit u sivoj zoni. Sa nestankom mnogih velikih banaka,

u nepovrat su otišla i zadružna sredstva.

I još nešto: u nekim ranijim procesima pretvaranja zadruga u organizacije kooperanata i njihovo uvlačenje u kombinat, mnoga zadružna svojina je neprincipijelno prevedena u društvenu i sada se uz punu saglasnost državnih organa privatizuje. To je nedopustivo, kao što je nedopustiva i prodaja zadružne imovine kroz stečaj zadruga. Šta je s pravima zadrugara na njihove udele i zakonskom obavezom da se stečena zadružna imovina izdvoji i posluži za organizovanje novih zadruga. Rešenje problema vidi se u tome da država u novom

Ustavu na pravi način definiše zadružnu svojinu i ko načno usvoji zakon o zadrugama. Sad bi državni organi morali da spreče bezzakonje u rasturanju i rasprodaji zadružne imovine. Primera radi, stručne službe Zadružnog saveza Srbije su još 2002. godine izradile Nacrt novog zakona o zadrugama, ali on još čeka da uđe u skupštinsku proceduru. Ni prošla na ova vlada Republike Srbije nema rešenja za povraćaj zadružne imovine i to je glavni kamen spoticanja oko donošenja novog zakona. A, zadrugarstvo bez jasno definisane zadružne imovine gubi svoj identitet.

je to obrnuto“ navodi Govedarević. U vreme kada se privatizuje društvena i državna svojina, treba odvojiti šta je za družno, a ono što je kasnije uloženo u razne preradiivačke objekte, proceniti i izdvojiti zadrugama u vidu akcija. Ali, to sad niko ne pominje.

„Ako je nepravda seljacima učinjena 1953. godine, smanjenjem zemljišnog maksimuma i konfiskacijom, istu težinu ima i nepravda učinjena zadrugama kada je njihova imovina podružljena transformacijom u osnovne organizacije kooperanata pri velikim društvenim kombinatima. Zadrugari zato i danas s pravom traže povratak svoje imovine. To se verbalno priznaje,

ali u praksi se ne sprovodi. Mi moramo u svakom trenutku imati u vidu privatnost osnova zadružne svojine, jer bez zadružne svojine ne može biti ni stabilnog razvoja zadruga i zadrugarstva“, navodi Govedarević.

„U vreme gašenja, odnosno spajanja zadruga s velikim poljoprivrednim kombinatima i nastanka osnovnih organizacija kooperanata, samo u Vojvodini je društvenom sektoru preneto 200.000 hektara, zemljišta, deset klanica, šest mlekara, 19 mlinova, osam fabrika za preradu voća, četiri kudeljare... Osim toga, u razvoju prehrambene industrije nisu učestvovali samo zaposleni, već i zadrugari, proizvođači sirovina. Zakonom o zadrugama iz 1996. godine, zadružna imovina se potražuje od organizacija koje su je svojevremeno preuzele. Međutim, i danas, u iščekivanju novog zakona, veliki broj zahteva za povraćaj imovine stoji zarobljen u opštinama. Zadruge posluju u otežanim uslovima i imaju gubitke. Aktuelne vlasti kao da neće da znaju da u tržišnoj ekonomiji zemljoradničko zadrugarstvo ima poseban značaj. Bez zadruga seljaci su prepušteni stihiji tržišta, raznim nakupcima i prekupcima, koji bez rada odnose profit“, navodi Bugarin. U vreme kada se ostaje bez posla u gradovima, povratak na selo neće značiti i poseljačenje. Rad u poljoprivredi, ali i oko

poljoprivrede, može da obezbedi novu egzistenciju mnogima koji dobijaju otpremninu od 5.000 do 10.000 evra. Bivši potpredsednik Privredne komore Srbije i bivši predsednik Zadružnog saveza Srbije, dr **Stojan Jevtić**, ističe da se za taj novac može kupiti imanje, izgraditi platenik, započeti novi život na selu. Time će se vratiti život selu, otvoriti veći broj novih radnih mesta. Dakle, korist će biti višestruka. To znači otvaranje velikog broja novih, malih i srednjih preduzeća u okviru zadruga koje organizuju primarnu proizvodnju. Seoska gazdinstva raspolažu i brojnom raznovrsnom mehanizacijom, a u selima takoreći nema servisnih radionica za njihovu popravku. Zbog toga bi, kako kaže Jevtić, bilo interesantno da se u okviru zadruga organizuju ovakve radionice. Jedan broj radnika može da nađe posao u zemljoradničkim zadrugama koje danas oskudevaju u kadrovima.

(Nastaviće se)

(Delovi iz knjige Branislava Gulana „Sudbina oduzete imovine“. Knjiga se može naručiti (cena 2.000,00 dinara) kod izdavača banatski kulturni centar, JNA 35, Novo Miloševo, e-mail:banatski.kulturni.centar@gmail.com ili na tel 023/783-155 ili kod autora na e-mail:gulan@nscable.net ili na tel. 063/8-666-527).

Zadrugarstvo u svetu

U svetu ima oko 800 miliona zadrugara i više od sto miliona zaposlenih preko zadruga. Zadrugarstvo u svetu je i staro više od stotinu godina. Prva zadruga u Srbiji osnovana je 1894. godine u selu Vranovu, u blizini Beograda. Ona je nastala neposredno po osnivanju prvih zadruga sličnog tipa u evropskim zemljama, pre svega, kao izraz potrebe siromašnog seljaštva u odbrani zelenaša. Već naredne

1895. godine, osnovan je Savez srpskih zemljoradničkih zadruga koji je te iste godine u Londonu, sa još desetak nacionalnih zadružnih saveza, bio jedan od osnivača ICA – International cooperatives Alliance, Međunarodnog zadružnog saveza, odnosno međunarodne zadružne organizacije. Zadružni savez Srbije od pre nekoliko godina ponovo se nalazi u njegovom okrilju.

U svojoj, za naše prilike dugoj istoriji, zadrugarstvo je imalo i uspona i padova, u zavisnosti od društveno-ekonomskih i političkih prilika, koje su davale okvir radu i poslovanju zadruga. Sigurno je da su zemljoradničke zadruge uvek imale pozitivan uticaj na razvoj poljoprivrede i poboljšanje uslova života na selu. Dok se zadrugarstvo u svetu razvija, proces tranzicije u našoj zemlji gasi ove organizacije koje su u suštini privatna svojina.

Dolazi vreme velikih projekata

- Planova je mnogo, neki se već ostvaruju, neke smo ostvarili, a oni koji nisu mogu se ostvariti samo ako se ujedinito i pokažemo dovoljno volje. Koliko ja poznajem Radinčane, tako će i biti, kaže Milan Marinković

Fruškogorsko selo Veliki Radinci, prema poslednjem popisu broji 1.800 stanovnika i jedino je na području Sremske Mitrovice u kojem je natalitet još uvek veći od stope mortaliteta. Da tako bude, uprkos brojnim iskušenjima koja stoje pred srpskim selom, u značajnoj meri utiče idealan geografski položaj sela. Veliki Radinci nalaze se blizu Sremske Mitrovice i kao takvi predstavljaju svojevrsni centar ka kojem gravitiraju Suljam, Grgurevci i Bešenovo, a kako Radinčani u šali ističu, njihove puteve, barem kada krenu ka Mitrovici, ne zaobilaze ni Stejanovčani.

Pored geografije, zasluge za to što se ovde još uvek više rodi ljudi nego što umre ima i Mesna zajednica koja već duži niz godina u kontinuitetu sprovodi čitav niz akcija različitog obima koje za cilj imaju unapređenje kvaliteta života u selu.

Tako je nedavno u centru Radinaca postavljen novi parking, uređeno je oko 800 kvadrata trotoara, postavljen je letnjikovac na seoskoj česmi, kompletno uređene prostorije FK Borac, a iznad upravne zgrade na kojoj će uskoro početi postavljanje nove fasade, izgrađena je i velika svečana sala. Sve to, iako nije malo, prema rečima prvog čoveka sela **Milana Marinkovića**, još uvek nije dovoljno, pa će tako i vreme koje dolazi biti u znaku značajnih projekata koji će, nadaju se meštani sela koje je naviklo na velike radove, u potpunosti promeniti izgled njihovog naselja.

Uređenje putne infrastrukture

- Što se tiče trotoara, prošle godine smo počeli da se bavimo tim pitanjem malo više nego ranije. Uredili smo centar, tako da imamo novi parking. U dogovoru sa lokalnom samoupravom ove godine očekuju nas radovi u ulicama koje nisu asfaltirane, a imamo i tri ulice u ukupnoj dužini od 650 metara koje nisu asfaltirane do kraja. Selo smo kroz koje mnogi prolaze, što nam sa jedne strane odgovara, ali sa druge, velika koncentracija saobraćaja loše se odražava po kolovoz i to je naročito vidljivo u glavnoj ulici. U razgovoru sa načelnikom **Vladimirom Petkovićem** došli smo do dogovora da treba što pre presvući glavnu ulicu Moše Pijade. U planu nam je da radimo i Vodnu ulicu do kraja, tako da ćemo je spojiti sa ulicom Maršala Tita. Ti radovi podrazumevaju i izgradnju čuprije na našoj re-

Milan Marinković

čici, čime ćemo praktično omogućiti kružno kretanje kroz selo, što će nama koji u Velikim Radincima živimo biti od posebnog značaja. Naša želja je, a podneli smo nadležnima i zvaničan zahtev, da se, ukoliko je moguće, izradi projekat kako bi u centru sela dobili kružni tok. Ulice su široke, prostora ima, bilo bi i praktično, a time bi se stekli uslovi da se na staro mesto vrati veliki seoski krst koji je tu stajao. Ono što bi eventualno kočilo naš rad na tom polju jesu upravo ti veliki kamioni koji bi se teže okretali, priča Marinković.

Ostanak na selu, jedini cilj

Početak juna u Radincima se očekuje i početak gradnje seoske kapele. Projekti su spremni, ugovori potpisani, a za pokrivanje objekta obezbeđeno je u budžetu blizu tri miliona dinara. Oko zemljanih radova pomoć će pružiti „Hidrogradnja“, dok će ostale radove pokriti budžet. Pored toga, u fazi izrade je i projekat za crkvu koja će biti građena na groblju, a prema volji Saveta i meštana ove Mesne zajednice, biće posvećena Spasovdanu.

- Od velike važnosti nam je da dobijemo crkvu i kapelu. Imamo mi u planu i izgradnju Parohijskog doma u blizini te nove crkve, ali to su već dugogodišnji planovi. Ukoliko sve bude kako bi mi hteli, dom bi mogao biti gotov za četiri godine, napominje predsednik sela.

I dok je izgradnja Parohijskog doma, barem za sada, više stvar potrebe i želje, čini se da je uređenja starog Doma kulture već sigurna stvar. Kako ističe Marinković,

Sledi rekonstrukcija Doma kulture

Marinković u novoj sali na igralištu Borca

razgovori se vode sa lokalnom samoupravom, trenutno se rade projekti, pa se uskoro može očekivati i pozitivan ishod istih.

- Dom je proapdao, postajao je sve veće ruglo sela, a paralelno sa tim iz godine u godinu rasla je i potreba za jednim ovakvim objektom u kojem bi se sakupljali naši mladi pre svega, nastavlja priču Marinković. - Ovaj problem trenutno rešavamo tako što koristimo salu koju smo napravili pri upravnoj zgradi Fudbalskog kluba. Sala je površine oko 120 kvadrata, ali uprkos činjenici da je nova i kvalitetno odrađena, smatramo da ne može da na-

doknadi ono što pruža Dom kulture. Nekada su se sela ponosila domovima, po njima su bila prepoznatljiva i mi ćemo se truditi da naš Dom potpuno preuredimo.

U planu je i izgradnja sportske hale koja, prema zamisli Saveta treba da se smesti iza Doma kulture. Ono što je izvesnije, a u vezi je sa sportom, jeste nastavak radova na igralištu Borca. Naredne godine očekuje se izgradnja tribina i postavljanje reflektora, čime bi radovi na unapređenju uslova u kojima igrači treniraju i takmiče, bili na znatno višem nivou.

- Naš cilj je da omladinu zadržimo u selu, ali i da druge mlade, iz susjednih sela, privučemo u Radince. Da bi to uradili, potrebni su nam i Dom i sportska sala, a ako bi bilo po našoj zamisli, to ne bi bila balon-sala, nego prava dvorana koju bi koristila i škola, ali i ljubitelji sporta sa svih strana. Planova je mnogo, neki se već ostvaruju, neke smo ostvarili, a oni koji nisu mogu se ostvariti samo ako se ujedinito i pokažemo dovoljno volje. Koliko ja poznajem Radinčane, tako će i biti, zaključuje razgovor Marinković.

Od „Fruške gore“ do „Ševa“

Trenutno, pored Fudbalskog kluba Borac, u Velikim Radincima postoje i istoimeni Šah klub, Kulturno-umetničko društvo „Izvor“, kao i Lo-

Marijan Slavić

vačko društvo „Ševa“. Na čelu ovog najpostojanijeg udruženje koje je osnovano između dva svetska rata stoji **Marijan Slavić**. U drugom je mandatu i kako ističe, radinački lovci imaju odlične uslove za dalji razvoj lovstva u svom selu.

- Po okončanju Drugog svetskog rata, obnovljen je rad Društva koje se tada zvalo „Fruška gora“, da bi se polovinom sedamdesetih, na predlog tadašnjeg seoskog učitelja i predsednika **Grujice Dokića**, uzelo novo ime „Ševa“, kojim se dičimo i danas. Naše Lovačko društvo gazduje sa blizu dve hiljade hektara zemljišta i trenutno imamo 36 aktivnih članova i pet momaka u podmlatku. Ponosimo smo na njih jer su izuzetno aktivni, pa se nadamo da će u budućnosti postati dobri lovci i ljubitelji prirode. Lovimo sitnu divljač: zec, fazan, prepelica, jarebica i drugo, imamo i srneću divljač, oko dvadesetak jedinki, ali nju ne lovimo. Sa crnom divljači, odnosno sa divljim svinjama ne gazdujemo i one su kod nas samo u prolazu, objašnjava nam Slavić.

U bivšoj Jugoslaviji, radinački lovci redovno su posećivali Simin Han u Bosni i Hercegovini, ali poslednjih godina nisu utvrđivali nove pobratimske odnose. Ipak, kako napominje predsednik „Ševa“, lovci su otvoreni za svaku saradnju koja za cilj ima afirmaciju lovstva.

- Pokušavali smo da obnovimo veze, sastajali smo se nekoliko puta, ali promenjene okolnosti su učinile svoje. Sam prelazak preko granice je za nas lovce vrlo komplikovana i složena stvar, tako da praktikujemo lov na domaćem terenu, priča Marijan.

U saradnji sa lokalnom samoupravom i Mesnom zajednicom, prošle godine pokrivene su prostorije Doma, ove godine postavljena je nova keramika, a u saradnji sa drugim udruženjima u selu, redovno učestvuju na svim svetkovinama.

- Kada smo bili finansijski jači, više smo i pomagali. To i danas radimo, ali manje. Tu smo ako zatrebamo fudbalerima, vrtiću, školi, KUD-u. Mi smo neprofitna organizacija, divljač ne prodajemo, svi smo žitelji naših Radinaca i onoliko koliko smo spremni da pomognemo jedni drugima, toliko možemo očekivati da će nam biti dobro. Mi to znamo i tako se ponašamo. Volimo svoje selo i uvek smo mu na raspolaganju, završava Slavić.

S. Lapčević

Lovački dom

Manjak para za potrošnju uslovio i smanjenu proizvodnju

Piše: **Branislav Gulan**

U Srbiji se retko gaje mlečne rase ovaca. Na regionu Republike Srbije – sever (Beogradski region i regiona Vojvodine) u 2014. bilo je svega 7.000 muznih ovaca, dok je na regionu Republike Srbije – jug (region Šumadije i Zapadne Srbije i Južne i Istočne Srbije) bilo ukupno 148.000 muznih ovaca. Ukupno je pomuženo 19 miliona litara ovčijeg mleka u 2014. godini, a nešto manje i u 2015. godini. Mlečnost ovaca u laktacionom periodu kreće se od oko 50 – 90 litara, što pokazuje da se ovčarstvo zasniva na linijama za proizvodnju mesa. Najveći deo ukupnog godišnjeg obroka ovaca je paša, (a nju koristi 24,3 odsto ovaca).

Prema rezultatima popisa poljoprivrede iz 2012. godine broj članova i stalno zaposlenih na poljoprivrednim gazdinstvima u Srbiji je 1,44 miliona. Od toga, na imanjima pravnih lica zaposleno je 26.000 građana. To znači da realno nepostoji ni jedna privredna delatnost u Srbiji koja tako masovno radno angažuje stanovništvo, a da pri tom državu minimalno košta. Dakle, predložena strateška ulaganja bi značajno uticala na predloženu makro – ekonomsku stabilnost, otvaranje novih radnih mesta, ali i na prosperitet života na selu i povećanje životnog standarda i nataliteta. A, bez seoskog stanovništva nije moguće povećati ni broj stanovnika Srbije. Ovim projektima moguće je otkloniti posledice demografskih deformacija koje su uslovljene propadanjem i nestajanjem sela u Srbiji. Njihovim nestajanjem, nestaje i Srbija. A, tamo gde nema naroda, neće biti ni države. Uostalom, i šta da radimo sa zemljom bez naroda, podvlači Simin.

Srbija je siromašna agrarna zemlja

Sektor ovčarstva

Broj grla	1989 ⁵	1996 ⁶	1997 ⁷	2014.	2015 ⁸
Ovce	2.575.000	2.184.389	2.109.327	1.748.110	1.789.144
Ovce i priplod		1.592.430	1.575.758	1.646.000	

Orientacioni bilans svinjskog mesa

Kategorija/godina	2012	2013	2014	2015
ulaz				
Ukupna ⁹ domaća proizvodnja svinjskog mesa (u tonama)	252.000	249.000	258.000	278.000
Uvoz (u tonama)	9.186	10.557	18.780	20.137
Ukupne raspoložive količine	261.186	259.557	276.780	298.137
izlaz				
Izvoz (u tonama)	2.431	709	16.094	12.063
Ukupna domaća potrošnja (u tonama)	258.755	258.848	260.686	286.074
Ukupna potrošnja (u tonama)	261.186	259.557	276.780	298.137

Stočarstvo Srbije

Broj grla	1989 ¹	1996 ²	1997 ³	2014.	2015 ⁴
Goveda	2.026.000	1.737.324	1.720.866	920.068	915.641
Svinje	4.374.000	4.399.891	4.209.216	3.235.658	3.284.378
Ovce	2.575.000	2.184.389	2.109.327	1.748.110	1.789.144
Koze		275.112	238.200	218.603	202.828
Živina	1991 29.270.000	25.441.662	24.950.693	17.167.364	17.449.938
Konji		76.867	74.123	15.606	15.222
Broj košnica		175.066			800.000

U Evropskoj uniji jede se više mesa nego u Srbiji

Pad potrošnje, pre svega, se odnosi na svinjsko i juneće meso, mleko pa i hleb. U Srbiji je godišnja potrošnja svežeg mesa po glavi stanovnika u 2015. godini iznosila blizu 39 kilograma, od čega junećeg i goveđeg tri kilograma, svinjskog 14,5, jagnječeg 0,9, živinskog 16,8 i ribe 3,9 kilograma. Sve je to više nego skromno u poređenju s pojedinim zemljama u EU. U Evropskoj uniji svežeg mesa su trošili oko 65,5 kilograma. Za godinu daa stanovnici tih zemalja pojedu 10,7 kilograma junetine, 31,4 kilogram svinjskog mesa, a živinskog 21,6 kilograma. Potrošnja kravljevog konzumnog mleka (bez preradevina) od 46,2 litara po stanovniku u Srbiji značajno je manja u odnosu na onu u EU, gde je 90 litara. Recimo, Austrijanci popiju 81 litar godišnje, Nemci 74 litra, Grci 69 litara... U periodu 2008–2014. godine u proseku je svaki član domaćinstva u Srbiji trošio 4,5 kilograma ribe, a 2015. godine se još poneka izmigoljila – ostalo je 3,9 kilograma. Malo više smo trošili ulja (lane 12 litara, a u prethodnih sedam godina u proseku 11,4).

O tome koliko su nam trpeze siromašne kvalitetnijom, odnosno skupljom hranom govori činjenica da smo maslaca trošili tek 200 grama godišnje. Podaci pokazuju i to da je lane svaki član domaćinstva u Srbiji pojeo 52,4 kilograma voća, dok je godinu ranije mogao da priušti i dalje minimalnu količinu, ali ipak više od toga – 53,9 kilograma. Dva kilograma voća manje kupili smo nego od 2008. do 2014. godine, a još je veći pad potrošnje povrća – 122,9 kilograma u 2015. godini spram 131,4 kilogram u prethodnih sedam godina.

Nizak životni standard stanovništva u Srbiji, koja se nalazi među siromašnim agrarnim zemljama, doprinosi tome da je domaće tržište ograničavajući faktor za racionalno korišćenje značajnih agroekoloških, proizvodnih i ljudskih resursa pa izlaz iz postojeće situacije treba dugoročno tražiti u izvoznoj orijentaciji poljoprivrede (koja sad učestvuje sa 23 odsto u ukupnom izvozu zemlje) kao osnovnom uslovu povećanja ukupne efikasnosti agroindustrijske proizvodnje i njenog bržeg uklapanja u svetsko tržište i evropske integracione procese.

Analiza potrošnje hleba u Srbiji

Republika Srbija proizvodi dovoljno pšenice za potrebe svog stanovništva, pa poslednjih godina za izvoz preostaje oko milion tona godišnje. U 2016. godini postoji višak pšenice u celom svetu. Prodaja ide nešto slabije i sredinom godine u Srbiji se na zalihama nalazi blizu

Trošimo manje nego građani EU

U Srbiji je godišnja potrošnja svežeg mesa po glavi stanovnika u 2015. godini iznosila blizu 39 kilograma, od čega junećeg i goveđeg tri kilograma, svinjskog 14,5, jagnječeg 0,9, živinskog 16,8 i ribe 3,9 kilograma. Sve je to više nego skromno u poređenju s pojedinim zemljama u EU. U Evropskoj uniji svežeg mesa su trošili oko 65,5 kilograma. Za godinu daa stanovnici tih zemalja pojedu 10,7 kilograma junetine, 31,4 kilogram svinjskog mesa, a živinskog 21,6 kilograma. Potrošnja kravljevog konzumnog mleka (bez preradevina) od 46,2 litara po stanovniku u Srbiji značajno je manja u odnosu na onu u EU, gde je 90 litara.

500.000 tona. Proizvodnja pšenice je ekstenzivan posao. Setva se stabilizovala na preko 550.000 hektara, a ukupna proizvodnja se stabilizovala na oko 2,5 miliona tona godišnje. Za zalihe i ishranu naroda u zemlji Srbiji je potrebno godišnje oko 1,6 miliona tona. Dovoljno je i zbog toga što poslednjih godina opada i potrošnja hleba u Srbiji. Razlog je rast siromaštva, ali postoji i tumačenje da zbog manje fizičkih poslova i manjeg rada na njivama seljaci jedu i manje hleba! Preostali višak pšenice od oko milion toan se izvozi. Poslednje tri godine u Srbiji se godišnje žetva pšenice obavlja na više od 550.000 hektara. Prinosi se kreću od 2,6, zatim 2,3 pa u 2015. godini 2,4 miliona tona. I u 2016. godini, ako vreme posluži, očekuje se beričetna žetva u celom svetu (od oko 700 miliona tona pšenice), a u Srbiji to će biti oko 2,5 miliona tona. Zbog bogatog roda biće i niska cena pšenice. Dakle, kada je hleb u pitanju, ne treba da se brine! Srbija ga ima dovoljno iz domaće proizvodnje pšenice za ishranu stanovništva. Da bismo utvrdili kakve su aktuelne tendencije u Srbiji, analizirali smo potrošnju hleba po glavi stanovnika u poslednjih devet godina (2006.-2014.godine).

Nastaviće se

Siromašna agrarna zemlja

Republika Srbija je i danas siromašna agrarna zemlja. Jer, poljoprivreda, veoma često, direktno donosi blizu 20 odsto bruto domaćeg proizvoda, a sa pratećim delatnostima, pre svega, prehrambenom industrijom, ponekad to se i udvostručuje. Izvoz sirovina iz agrara učestvuje sa 23 odsto u ukupnom izvozu Srbije! Da

smo siromašna agrarna zemlja sa niskom produktivnošću potvrđuju i činjenice da jedan srpski seljak proizvodi hrane za 15 ljudi, u Nemačkoj čak za 152 osobe, Francuskoj 77, Austriji 56, Sloveniji 25, a proseku u EU je između 50 i 80 stanovnika. I potrošnja hrane u Srbiji je znatno ispod proseka u EU.

LAČARAK • BOŠKO SKAKUN, PENZIONER I POLJOPRIVREDNIK

Radi i nada se boljem stanju u stočarstvu

Već šest godina **Boško Skakun** iz Lačarka živi penzionerske dane, ali ne one opuštene, bez rada i radnog mesta. Naprotiv, posao kojim je zaradio svoju penziju zamenio je drugim - poljoprivredom. Boško kaže da tako mora biti, da je to tradicija njegove porodice. Poljoprivredom se bavio i dok je radio na radnom mestu, a sada joj se posvećuje još više.

- Nemam mnogo zemlje, svega pet hektara, zato se bavim i ratarstvom i stočarstvom. Sam proizvodim hranu za stoku koju tovim. Držim tovne svinje, držim i krmače pa ne kupujem nazimad za tov osim ako zatreba. Nekada sam imao u mom tovilištu 10 krmača, ali sam njihov broj sada smanjio. Sve radim što treba oko stoke. Tako je radio i moj otac koji je bio čist poljoprivrednik. Ja sam radio u firmu, bio sam pekar u gradskoj pekari dugi niz godina. Morao sam uzeti otpust sa posla, napustiti ranije mesto u pekari, jer mi se otac razboleo. Proveo sam kasnije neko vreme na birou, godinu dana staža sam dokupio i tako stekao uslov za penziju. Ono što sam povremeno radio i u čemu sam pomagao ocu sada radim, a

Boško Skakun

koliko može pomaže mi i sin koji je zaposlen - priča Boško Skakun.

Godišnje ovaj poljoprivrednik i penzioner uz pomoć porodice utovi 200 komada svinja. Posla se ne boji, taj posao, kaže, ide nekako, ali se ne isplati.

- Sin prati evidenciju oko stoke i cena. Kakvo je stanje na tržištu vidim i ja. Na primer cena od 110 dinara ili manje za živu meru svinja. Gde da vidim računicu? Kad je bila

ona velika ekonomska kriza 1993 i 1994. godine zatvorio sam tovilište svinja i hranio piliće. Po hiljadu komada sam ih imao i imao sam vajde od toga. Radio sam i uslužni tov pilića, i to se isplatilo. Preko veterinarske stanice sam dobijao hranu, imao procenat od posla kojim sam se bavio. Posle smo broj pilića povećali na 800 komada, ali ni to nije dugo trajalo jer se nije isplatilo - govori Boško o poslovima kojima se bavio.

Već godinama unazad ova porodica gaji svinje. Prodaje ih sada onome ko više plati. Nisu tako uvek radili, jer su imali dugogodišnjeg poslovnog saradnika u mesnoj industriji. Obično bi tovali svinju do sto ili koju kilu više. To se računa kao prva klasa mesa i najbolje plaća. Sada nisu takvi uslovi, dešava se svašta i ne može se računati koliko će se unapred zaraditi.

Ranije se moglo dobro prodati kukuruz, pšenica a sada se ne može od tog posla da isfinansira proizvodna godina. Ipak Skakun obrađuje zemlju i tovi stoku, nada se boljem, a to je za njega sigurna proizvodnja safinansijskim pokrićem. Seća prošle godine kada su cene otkupa sto-

Proizvodi kukuruz za svoje svinje (arhivska slika)

ke bile znatno bolje možda i visoke. On je protivnik toga, nije za visoke cene, ali je svakako za ne koje bi donele isplativnost rada stočarima.

- Niska cena otkupa svinja se ne odslkava na cenu u maloprodaji. Kada je tovljenik plaćan po 200 dinara kilogram u prodaji je bilo me-

so koje se plaćalo 500 ili 600 dinara po kilogramu. Kada je cena otkupa bila 100 dinara, a kila mesa u mesnici je oko 399 dinara. Neka svinje koštaju 100 dinara, ali i neka meso u mesnici bude 200 ili 300 dinara - poručuje Boško Skakun.

S. Đ.

BOSUT • VOJISLAV BEŠLIĆ, STOČAR I RATAR

Poljoprivrednici svesno rade sa gubitkom

Nekada sam držao oko 40 goveda, ali s obzirom da je prošla godina bila baš loša, slabo je rodilo na njivama, smanjio sam broj grla, tako da trenutno imam 20 teladi, a svinje držim uglavnom samo za svoje potrebe. Ovaj posao se više uopšte ne isplati, ali moramo da ga radimo jer nemamo drugog izbora - priča Vojislav Bešlić, poljoprivrednik iz Bosuta

Još od malih nogu **Vojislav Bešlić** iz Bosuta bavio se poljoprivredom. Danas on u svom vlasništvu ima 20 hektara zemlje, a još toliko uzima u arendu.

-Zemlju sam nasledio od svojih roditelja, a sve te hektare je moj otac kupovao postepeno, od kako se 1976. godine doselio u Bosut iz Semberije. Ja sam završio srednju školu, smer mehaničar poljoprivrednih mašina, što mi je dosta pomoglo u mom svakodnevnom poslu na njivi. Od mehanizacije posedujem gotovo sve što mi je potrebno, a svojevremeno sam imao i liniju za šećernu repu sve dok nisam pre desetak godina odustao od tog posla. Sada uzgajam standardne kulture: suncokret, soju, kukuruz, tritikal, pšenicu, lucerku...Nekada sam držao oko 40 goveda, ali s obzirom da je prošla godina bila baš loša, slabo je rodilo na njivama, smanjio sam broj grla, jer je bilo i manje hrane za njih, tako da trenutno imam 20 teladi, a svinje držim uglavnom samo za svoje potrebe - priča Vojislav Bešlić, poljoprivrednik iz Bosuta.

Kako kaže, cene poljoprivrednih proizvoda, kao i stoke, su veoma niske, a junad su sa dva evra nedavno pala na 1,85 evra. Kada se sve to stavi na papir, slaba je računica za posao.

Poljoprivrednik iz Bosuta Vojislav Bešlić

-Nekada je ta „matematika“ bila sasvim drugačija, jer pamtim vremena kada se za jednog bika kupovalo dva i po teleta, a sada se mogu kupiti samo dva, ali da se doda na to još 150 evra, tako da je to čist gubitak. Isti slučaj je i sa svinjama, sve ispod 170 dinara se ne isplati uopšte ni hraniti, jer se ne možemo uklopiti da

ih sa tom cenom ni prehranimo. A uz sve to mi seljaci naš rad uopšte i ne računamo, nego ispada da svesno radimo sa gubitkom. A raditi moramo, ne možemo sad da prekinemo jer drugog izbora nemamo. Ja sam ceo život svaštario samo da bih nešto zaradio, godinama sam vozio kamion, registrovani sam auto prevoznik, a imam i registrovano gazdinstvo. Radim i mehaniku, kao i usluge drugima kombajnom i sve to za neke sitne pare na kraju. Zato ne znam kako bih savetovao nekoga ko je mlad i ko razmišlja da lid a se bavi poljoprivredom. Čini mi se što god bih mu kazao, pokajao bih se, jer ovaj posao traži kompletnog čoveka 365 dana u godini - kaže Bešlić i dodaje da nije preterani optimista, ne veruje da će uskoro biti bolje, jer je iz godine u godinu položaj seljaka sve gori.

Prema njegovom mišljenju, država uopšte nema adekvatan program za agrar, a mogla bi da poljoprivrednicima pomogne tako što bi garantovala cene proizvoda i davala podsticaje.

A kada je reč o planovima, Vojislav kaže da još uvek čeka da vidi kakav će ove godine da bude rod na njivama i dodaje:

-Ako dobro rodi, to će značiti da će biti i hrane za goveda, tako da bi naredne godine možda i povećao

U štali drži 20 teladi

broj grla. A ako ne, ne isplati mi se da kupujem hranu, pošto je tek to čisti gubitak. Nas u Bosutu je dosta unazadila poplava koja je bila pre dve godine, jer nam je uništila kvalitet zemlje. Naša zemlja je inače loša, u odnosu na susedna mesta. Recimo, kod nas u Bosutu na hektaru ne može da rodi koliko može u Kuzminu na jednom jutru, iako to mnogi ne veruju. Slična je situacija i u Rači, sva zemlja na levoj obali Save loše rađa, ne propušta vodu i

teška je za obradu. Zato ako u dva dana u proleće ne uspemo da je obradimo i usitnimo, ona ostane busenita, pa ako na sve to još naiđu i podzemne vode, onda nam usevi sigurno propadaju - objašnjava Vojislav Bešlić, poljoprivrednik iz Bosuta i dodaje da se hektar zemlje u ovom selu prodaje po ceni od tri do 3.500 evra, tako da se i po to tome odmah može videti o kakvom kvalitetu oranica se radi.

S. Mihajlović M. Mileusnić

SURDUK • DANILO DRONJAK, MLADI POLJOPRIVREDNIK SA VIZIJOM

Naučen od malena da radi

Nije lako biti poljoprivrednik, može lepo da se živi ali zahteva celodnevni rad poručuje ovaj mladić i kroz smeh kaže da ga je otac još od školskih dana budio svako jutro u šest da namiri stoku. Danas mu je zahvalan na tome, jer je stekao radne navike i dobio viziju čime želi da se bavi u životu

Na svega petnaestak kilometara od Stare Pazove, na uzvišenoj obali Dunava nalazi se selo Surduk. U antičko doba ovo naselje je bilo poznato kao Rittium, te se svrstava u red poznatih arheoloških lokaliteta u Sremu. Samo selo broji nešto više od 1.500 stanovnika, poznato je po fijakerijadi i uzgajivačima konja lipicanerske rase. Stariji meštani se mahom bave poljoprivredom, dok su mladi okrenuti ka Beogradu, koji je udaljen četrdesetak kilometara i tamo pronalaze zaposlenje. Međutim, za

Danila Dronjka, dvadesetdvogodišnjeg mladića, poljoprivreda je više od običnog posla. Pored etno-kuće koju je nedavno napravio od svoje dedovine, ovaj vredni mladić uzgaja svinje i obrađuje porodičnu zemlju. Želi, kako kaže da ostane u selu i tu nastavi tradiciju poljoprivrede koja se prenosi sa kolena na koleno generacijama.

-Poljoprivredom se bavim od kako znam za sebe, reč je o porodičnoj tradiciji još od pradede i dede tvrdi on i kaže da ima oko 80 jutara zemlje koje obrađuje sa sestrom

i roditeljima. Svi smo uključeni u posao u zavisnosti koliko je ko u mogućnosti, ali svakako ima puno obaveza. Mama i sestra su najviše angažovane oko bašte dok tata i ja oko stoke kaže on. Radimo lubenice, šećerac, kukuruz, pšenicu, žito, ječam i držim oko 170 svinja koje prodajem. Sve proizvode koje dobijem od svinja prodajem u selu, od šunki, kobasica, slanina, čvaraka a ljudi rado kupuju, pa čak i turisti koji dođu u selo jer se radi o kvalitetnoj i domaćoj hrani kaže on. Imam i jednog rasnog konja-lipicanera kojeg sam kupio kao ždrebe a planiram da kupim još priča nam Danilo.

-Nije lako biti poljoprivrednik, može lepo da se živi ali zahteva celodnevni rad poručuje ovaj mladić i kroz smeh kaže da ga je otac još od školskih dana budio svako jutro u šest da namiri stoku. Danas mu je zahvalan na tome, jer je stekao radne navike i dobio viziju čime želi da se bavi u životu.

-Kada je sezona onda prodajemo i lubenice, baš tu ispred kuće. Imamo oko četiri jutra zemlje pod bostanom, i svako leto sve prodamo naglašava Danilo.

S obzirom da je Danilova generacija mahom bez posla, kako on kaže, kada se nešto jako želi i voli, onda se sve i stiže.

-Imam baš dosta posla jer ustajem svako jutro u šest sati i prvo završim kod stoke, onda idem na njivu da obiđem žito, lubenice ili ječam i da vidim da li nešto treba da se uradi. Završavam uveče oko ponoći kaže on i navodi da nema puno slobodnog vremena.

Danilo Dronjak, mladi poljoprivrednik

-Kada je sezona onda angažujemo i radnike, najčešće u berbi lubenica ili kada se istovara ječam, žito ili kukuruz koje skladištim za prehranu stoke.

Danilo ima svoju viziju i ne skriva je, a to je da nastavi da se bavi poljoprivredom, da unapredi ponudu u etno kući i poboljša turizam ovog sremskog naselja, jer kako kaže selo ima veliki potencijal.

-Odavno sam rešio da ću biti sam svoj gazda, a poljoprivreda mi je to omogućila i dobio sam priliku da iskoristim njen potencijal za neke moje dalje planove oko etno kuće kaže ovaj vredni mladić iz Surduka. Želim da sačuvam porodičnu tradiciju, da sutra moja deca nastave porodični biznis i dobiju mogućnost da rade ono što žele i da ujedno uživaju u tome.

M. B.

Obožava konje

POGLEDI

AGRAR U RALJAMA PRIVATIZACIJE

Taoci svetskih korporacija

Od oko 320 obavljenih privatizacija, svaka treća je poništena! Otpušteno je blizu 100.000 poljoprivrednih radnika. Znači ostalo je više od 300.000 gladnih usta. Na sve to, u izveštaju iz 2012. upozorava i Savet za borbu protiv korupcije, razmere prisvajanja državnog i zadružnog zemljišta nisu poznate jer su novi vlasnici knjižili ne samo društveni kapital već i državnu i zadružnu svojinu

Stvaranjem uslova za ulazak stranih investicija u poljoprivredu, što će se dogoditi stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj uniji, nagoveštava drastične promene u toj oblasti, sa ozbiljnim posledicama po egzistenciju srpskog seljaka. To će se dogoditi već 1. septembra 2017. godine, kada će stranci i zvanično moći da kupuju njive po Srbiji. Na to ukazuje iskustvo zemalja u kojima je došlo do koncentracije vlasništva nad obradivom zemljom i prirodnim resursima u rukama velikih investitora i međunarodnih korporacija, objašnjava autor ovih redova, koji se zalaže za to da država i mali proizvođači ostanu vlasnici zemlje. Uostalom tako je u Izraelu pa sve funkcioniše kako treba!

U Srbiji se proces "otimanja" poljoprivrednog zemljišta odvija kao sastavni deo privatizacije, koji najpre podrazumeva ukupnjavanje poseda, a potom prodaju, po visokim cenama, stranim korporacijama. U prilog tome najbolje svedoči

podatak da četvorica srpskih tajkuna poseduju, u proseku, po 25.000 hektara oranica, koje su stekli kupovinom poljoprivrednih preduzeća u Vojvodini. Sa ovakvom agrarnom politikom poljoprivrede se sve više posmatra kao provereni recept za sticanje profita male grupe ljudi, a ne kao dobra osnova za prehrambenu sigurnost stanovništva. Podsetiću na to da su kroz privatizaciju uništeni poljoprivredni kombinati, poput PKB-a, koji su bili zaokružene celine. Deo PKB koji je ostao i još uvek je u državnom vlasništvu sad čeka nekoga ko će dag a kupi, ali kada cena ne bude ni približna tržišnoj. Nažalost, sada su svi profitabilni delovi PKB-a (Imlek, Pekabeta, Frikom), privatizovani. To raspoređivanje je dovelo dotle da vlasnik Imleka sada ima monopol na tržištu mleka, a kriza od pre nekoliko godina pokazala nam je kako velika firma diktira uslove otkupa. Otimanje obradivog zemljišta u Srbiji odvijalo se kroz društvenu i svojinsku transformaciju, a krajnji efekat je bio poražavajući. Od 2.284 preduzeća,

privatizovanih u periodu od 2001. do 2012. godine, u stečaju je završilo 1.070, dok je u slučaju 664 preduzeća raskinut kupoprodajni ugovor. Tako su i poljoprivredna preduzeća i zemljište u društvenom vlasništvu postali predmet privatizacije, sa lošim ishodom. Činjenica je da su u 253 privatizovana poljoprivredna preduzeća evidentirane brojne nezakonitosti jer prethodno nije rešeno pitanje njihove svojine nad poljoprivrednim zemljištem.

Kada je o agraru reč od oko 320 obavljenih privatizacija, svaka treća je poništena! Osim toga, otpušteno je blizu 100.000 poljoprivrednih radnika. Znači ostalo je više od 300.000 gladnih usta. Na sve to, u izveštaju iz 2012, upozorava i Savet za borbu protiv korupcije, razmere prisvajanja državnog i zadružnog zemljišta nisu poznate jer su novi vlasnici knjižili ne samo društveni kapital koji su kupili, već i državnu i zadružnu svojinu.

Deo PKB koji je opstao na vetrometini i nalazi se u blizini tržišta od

Strani investitor uvek ima prednost

dva miliona potrošača (to je Beograd) treba sačuvati kako državni gigant jer on ima uslove da profitabilno posluje i kao državno preduzeće. Tako će se sačuvati i radna mesta, ali ne po receptu da budu socijalna kategorija.

Eto, imali smo krajem 2015. godine nedavno privatizaciju PIK „Bečej“, pa je više od 600 ljudi ostalo

na ulici! To je oko 2.000 gladnih usta u Bečeju. Koliko je to potrošački gutbitak najbolje će vam reći prodavci u Bečeju, koji će imati znatno manji pazar. Jer, uvek kada su radnici PIK „Bečej“ dobijali platu oni su se radovi, pazaru! I u vreme kada je gigant bio u stečaju! Sad tuguju!

B. Gulan

ŠTETOČINE INSEKTI

Buvač krompira (*Epitrix cucumeris*)

Jednom unešene u zemlju, vrste roda *Epitrix*, teško je iskoreniti, jer imaju veliki broj domaćina, pa je potrebno preduzeti sve mere koje sprečavaju unošenje, kao i sprovođenje monitoringa nad ovim štetočinama, u cilju rane detekcije

Piše: **Senka Mišković, dipl.ing**

Izvod: *Epitrix cucumeris* (Harris) je insekat poreklom iz Severne Amerike, koji je prvi put opisan u Evropi 1979. godine u Portugalu (Boavida i Germain, 2009). Pripada redu Coleoptera, porodici Chrysomelidae, podfamiliji Alticinae (buvači). Pored ove vrste kao štetočine krompira iz roda *Epitrix* su i *Epitrix similaris*, *Epitrix tubensis*, *Epitrix subcrinita* i *Epitrix hirtipennis*. Prema podacima Evropske organizacije za zaštitu bilja (EPPO) *Epitrix cucumeris* i *Epitrix similaris* su prisutni u Evropi od 2004. godine kada su detektovane štete u kontinentalnom delu Portugala (Oliveira et al., 2008), a potvrđeno je da se radi o ovim štetočinama tokom 2008. godine.

Glavni domaćin ove štetočine je krompir, kao i gajene i korovske vrste iz porodice Solanaceae - paprika, paradajz, duvan, tatula, kereće grožđe, kao i kupus, krastavac, zelena salata, pasulj, šećerna repa. Na intenzivno širenje ove štetočine utiče uvoz zaraženih krtola. Zabeleženi gubici u prinosu su i do 20%, a zaražene krtole gube tržišnu vrednost.

Simptomi na listu

Ključne reči: Buvač, *Epitrix cucumeris*, gubitak

Morfologija

Odrasli insekt *Epitrix cucumeris* je dužine oko 1,7 mm, širine oko 1 mm. Telo mu je crne boje prekriveno gustim dlakama, sa braon nogama i antenama. Jaja su eliptična, beličasta, duga oko 0,5 mm, široka 0,2 mm. Larve su bele boje sa braon glavom, dužine do 5 mm. Buvači krompira iz roda *Epitrix* su jako slični, tačna identifikacija vrsta je moguća na osnovu razlika u protoraksu odraslih, kao i u razlici genitalija između vrsta.

Biologija i ekologija

Epitrix cucumeris ima jednu generaciju godišnje. Prezimi kao odrastao insekat na površini zemljišta u biljnim ostacima, ili u zemljištu na dubini 15-25 cm. U proleće, od sredine maja do početka juna, odrasli insekti se sele na nova polja pod usevom krompira, gde se hrane na mladom lišću. Ukoliko krompir nije nikao,

hrane se na ostalim biljkama domaćinima, uglavnom vrstama iz porodice Solanaceae (paprika, paradajz, korovske vrste - *Datura stramonium* - tatula, *Solanum nigrum* - kereće grožđe). Ženke polažu jaja pojedinačno u zemljište oko mladih biljaka, na dubini 12-20 mm. Tokom života, ženka u proseku položi do 100 jaja, ponekad i više od 200. Polaganje jaja traje od juna do avgusta meseca. Za poleganje jaja, ženke biraju vlažnija zemljišta, jer nedostatak vlage može usporiti piljenje. U zavisnosti od vremenskih uslova embrionalni razvoj traje od 6-8 dana u toplijim vremenskim uslovima do 11-12 dana u hladnijim uslovima. Stadijum larvi traje od 13-45 dana, uglavnom 20-25 dana, dok stadijum lutke 3-22 dana, uglavnom 6-10 dana[1].

Nakon piljenja, larve se hrane korenima, a povremeno prave štete na krtolama. Ishranom na površini krtola, prave hodnike koje smanjuju tržišnu vrednost krtola. Hodnici koje prave larve mogu biti duboki do 3 cm. Na listovima krompira, kao posledica israne odraslih pojavljuju se oštećenja u vidu nepravilnih rupa, prečnika 1-1,5 mm, karakterističnih za štete koje prouzrokuju buvači.

Veće štete su tokom suvog i toplog vremena. Ukoliko su biljke krompira u dobroj kondiciji, gustina populacije od 100 jedinki po biljci, ne može uticati na prinos (Senanayake et al., 1993), dok kod biljaka koje su oštećene od krompirove zlatice 5-25 imaga buvača može uticati na smanjenje prinosa.

Otvori na krtolama, koji nastaju kao posledica ishrane larvi, mogu biti ulaz za druge patogene, kao što su trulež krtola - *Rhizoctonia* spp., krastavost krtola - *Streptomyces* spp., (Hanson, 1933), prstenastu trulež - *Clavibacter michiganense* subsp. *sepedonicus* (Christie et al., 1993).

Imago *Epitrix cucumeris*

Suzbijanje

Da bi se sprečilo unošenje i širenje ove štetočine, potrebno je preduzeti sve agrotehničke, mehaničke a u slučaju pojave imaga i hemijske mere suzbijanja. Za setvu koristiti očišćene krtole sa manje od 0,1% zemlje. Poštovanje plodoreda u trajanju od najmanje 3 godine, u koji nisu uključene biljke iz porodice Solanaceae. Suzbijati korove u parcelama pod krompirom, posebno korovske vrste tatulu i kereće grožđe. Pošto se imago hrani na donjem lišću teško se primeti, pa od sredine maja, postavljanjem žutih lepljivih klopki, prati se pojava imaga.

U zemljama gde je ova štetočina prisutna, hemijske mere zaštite se odnose na primenu preparata iz grupe neonikotinoida i piretroida. Prema literaturi prvi tretman insekticidom je potrebno uraditi u vreme pojave prezimljujućih imaga (Oliveira, pers. comm., 2010).

Zaključak

Jednom unešene u zemlju, vrste roda *Epitrix*, teško je iskoreniti, jer imaju veliki broj domaćina, pa je potrebno preduzeti sve mere koje sprečavaju unošenje, kao i sprovođenje monitoringa nad ovim štetočinama, u cilju rane detekcije. U prometu krtola krompira, kako za seme, tako i za ljudsku ishranu, dozvoljavati samo oprane i očišćene krtole, na kojima se ne nalazi više od 0,1% zemlje. Tokom maja meseca na površinama pod usevom krompira postaviti žute lepljive klopke, kako bi se pratila eventualna pojava buvača, i vršiti vizuelne preglede u jutarnjim časovima. Drugi vizuelni pregled vršiti tokom vađenja krompira, da bi se evidentirale eventualne štete od larvi. U slučaju da se potvrdi prisustvo ovih štetočina ne bi trebalo sejati na zaraženim parcelama biljke iz porodice Solanaceae 3 godine.

REČ STRUČNJAKA

VELIKA ŽITNA VAŠ - SITOBION AVENAE

Prenosilac mnogobrojnih virusa

Velika žitna vaš je vektor sledećih virusa: virus žute patuljavosti ječma (*Barley yellow dwarf virus -BYDV*), virusa mozaične kržljivosti kukuruza (*Maize dwarf mosaic virus -MDMV*) i drugih

Piše: **dipl.ing Senka Mišković**

Velika žitna vaš (*Sitobion avenae*) je štetočina na mnogobrojnim biljnim vrstama iz porodice Poaceae, posebno u umerenim klimatskim zonama.

Boja tela velike žitne vaši varira, od žute do zelene, crvene, ljubičaste i braon, što je genetski određeno, kao i od uslova sredine. Najčešće se mogu naći kolonije zelene ili narandžaste boje.

Štete koje nanose vaši mogu biti direktne i indirektno. Direktne štete nanosi hraneći se biljnim sokovima na listu, stablu i klasu, što dovodi do smanjenja prinosa (na jače napadnutim klasovima može doći do pojave šturih zrna). Smanjenje broja klasića i smanjenje prosečne težine zrna su glavni razlog smanjenja prinosa. Naj-

veće štete od velike žitne vaši su kada se masovna pojava podudara sa fazom cvetanja i obrazovanja zrna. Kasnija pojava, u fazi mlečne zrelosti ne utiče na smanjenje prinosa, ali utiče na smanjenje kvaliteta zrna.

Indirektno štete od ove štetočine se ogledaju u prenošenju virusa, kao i od medne rose koje luče lisne vaši (naseljavaju gljive čađavice, što dovodi do smanjenja fotosinteze).

Velika žitna vaš je vektor sledećih virusa: virus žute patuljavosti ječma (*Barley yellow dwarf virus -BYDV*), virusa mozaične kržljivosti kukuruza (*Maize dwarf mosaic virus -MDMV*), virusa mozaike graška (*Pea mosaic virus -PMV*), virusa žutog mozaike pasulja (*Bean yellow mosaic virus -BYMV*) i dr.

Vaši na listu

Smanjivanju šteta od velike žitne vaši doprinosi suzbijanje korova, izbalansirano đubrenje azotom. He-

Vaši u klasu

mijske mere zaštite treba sprovesti kada je u fazi početka cvetanja napadnuto 30% klasova, u punom

cvetanju 70 posto klasova, a na početku mlečne zrelosti preko 80 posto.

Pesma i igra bude uspavane sokake

Sela su uspela da pobede tranzicione nevolje bez stranih ulagača, sa manjkom subvencija, ali sasvim dovoljno duha koji ih i danas održava, a koji se čuva, jača i prenosi upravo narodnom pesmom i igrom, pokretom u kolu i vezom na narodnoj nošnji

Tokom proteklih godina, u selima širom Sremske Mitrovice primetno je buđenje folklornih sekcija i obnavljanje radova Kulturno-umetničkih društava. Kako meštani Bosuta, Kuzmina, Šašinaca, Ležimira, Grgurevaca, Radinaca, Bešenova i drugih sela sa ponosom ističu, pronosanje narodne pesme i igre kroz sremačke sokake možda i najbolje svedoči da su iz bitke sa krizom sela za sada izašla kao pobednici i da su spremna za nastavak borbe.

Iako još uvek zavisi od male grupe entuzijasta i posvećenika, obnavljanje rada starih i pokretanje novih KUD-ova, dodatno je zblížilo Sremce, a nosioce lokalne vlasti podstaklo da još jednom porazmisle o staroj i dobro poznatoj istini da su naša sela jedine fabrike koje su nadjačale sve tranzicije od kojih smo očekivali (ili to još uvek činimo) bolji i dostojanstveniji život. Sela su to uspela bez stranih ulagača, sa manjkom subvencija, ali sasvim dovoljno duha koji ih i danas održava, a koji se čuva, jača i prenosi upravo narodnom pesmom i igrom, pokretom u kolu i vezom na narodnoj nošnji.

Svaka je reka na izvoru malena

Kulturno-umetničko društvo „Izvor“ iz Velikih Radinaca, jedno je od najmlađih KUD-ova na području Sremske Mitrovice. Osnovano je prošle godine i trenutno funkcioniše u okviru folklorne sekcije i hora. Na čelu KUD-a nalazi se učiteljica prvog razreda **Gordana Milošević**, dok o koreografijama brinu folkloraši iz vrdničkog KUD-a „Stevan Šalajčić“. To što su mladi, kako isitčuju, Radinčanima ne predstavlja problem već izazov više i podstrek da u vremenu koje dolazi daju sve od

Mali radinački folkloraši

sebe kako bi folklor u selu koje broji 1800 stanovnika zaživeo. U krajnjem, poručuju složno: „svaka je reka na izvoru malena“.

- Folklorni ansambl čine tri grupe: dečija, od predškolskog do četvrtog razreda, srednja, predizvođačka grupa, od petog do sedmog razreda, i omladinci koji su zaista dobri. Hor je nedavno tek počeo sa radom, tako da ukupno imamo 60-tak aktivnih članova. Sa dečijom grupom bili smo na opštinskoj smotri folkloru i prošli smo na zonsku, gde smo osvojili sve simpatije publike, priča učiteljica Gordana.

Kao svoj cilj, KUD „Izvor“ je postavio stvaranje uslova za formiranje amatersko kulturno-umetničko stvaralaštvo, kao i podsticanje mladih da se što je moguće više posvete očuvanju tradicije.

- Da bi smo ostvarili ciljeve, potrebno je da se u selu uredi Dom kulture koji bi rešio naše probleme sa prostorom. Koliko znam, stvari se polako kreću u tom pravcu i nadam se da ćemo uskoro imati Dom, kako više ne bi morali da vežbamo u školi ili u novoj sali na igralištu. Sa druge strane, folklor je potreban pre svega omladini, jer, kao što znate, društveni život u našim selima je prilično siromašan i mladi su više nego zainteresovani za naš rad. Deca uvek rado prihvate ono što im ponudite, ali je važno da se svi mi koji u selima živimo malo pokrenemo i pružimo im šansu da na naše pozive odgovore, smatra Gordana Milošević i napominje: - Naša deca su dobar potencijal. Tokom proteklih decenija stanovništvo se u Velikim Radincima stalno mešalo, tako da je to konstantno ukrštanje razvilo kod dece predispozicije za bavljenje čitavim nizom aktivnosti, od pevanja i igranja, do slikanja i sporta. Na nama, kao prosvetnim radnicima, ali i roditeljima i meštanima sredina u kojima smo je da to uvidimo i u deci pokrenemo. Ne možemo očekivati da će to neko učiniti za nas.

Bez folkloru, nema ni Grgurevaca

Kulturno umetničko društvo Dositej Obradović iz Grgurevaca osnovano je sada već davne 1939. Godine. U KUD-u postoji bogata arhiva, pa tako Grgurevčani dokumentuju da je u selu postojala i dramska sekcija. Tokom prve dve tri godine rada, formiran je i hor od čak 80 članova kojim je rukovodio Peko Vuković ondašnji paroh grgurevački.

Početakom Drugog svetskog rata, rad KUD-a bio je prekinut, pa su mnogi narodne igre zamenili ratnim igrama i priključili se borbi protiv nemačkog

Sa jednog od nastupa Grgurevčana

Gordana Milošević sa svojim mališanima

okupatora i njegovih pomagača u Sremu-Ustaša.

- Gradnjom Doma kulture, posle rata, kao uostalom i u drugim selima, i kod nas je osnovana mesna omladinska organizacija koja je nastavila rad društva. Imali smo tada muzičku, folklornu, dramsku sekciju, a stariji članovi koji dobro pamte tvrde da je pri biblioteci Osnovne škole postojala i literarna sekcija, priča nam prvi čovek „Dositeja

Obradovića“ **Vasilije Jovešković** i dodaje: -Tokom sedamdesetih i osamdesetih godina, kada sam bio aktivan član KUD-a, funkcionisale su muzička, folklorna i dramska sekcija.

Bešenovci kao inspiracija

Od 1979. godine, pa sve do početka raspada Jugoslavije, u Grgurevcima se redovno održavalo „Kolo

Srema“. Inicijativu za pokretanje ove smotre, Grgurevčani su pronašli kod svojih komšija Bešenovaca koji su redovno organizovali „Prvi glas Srema“, kao takmičenje amatera pevača.

- Mi smo došli na ideju da im pariramo, ali i da obogatimo kulturno-umetničku ponudu Fruškogorja, pa smo rešili da, kada se već u Bešenovu takmiče pevači, da to u našem selu rade igrači. Tako je i bilo, pa se Sremci svih nacionalnosti i danas sabiraju svakog leta kod nas, priča Jovešković i dodaje: - Kako je država u kojoj smo odrastali i stvarali KUD prestala da postoji, kako je došla jedna kriza, pa druga, treća, kako su mladi počeli sve više da se okreću kafićima, tako je i rad društva počeo da zamire. KUD je 2006. ponovo osnovan, pa smo pokrenuli i „Kolo Srema“, tako da je 2007. održana naša smotra, a ovaj put, na deset godina od obnove, 11. juna ugostićemo preko 15 sremačkih KUD-ova iz Srema, kao i veliki broj gostiju izvan naše ravnice. Očekujemo igrače i pevače iz Dragaljevca, iz Republike Srpske, kao i Mađarski KUD „Bunjevci“ iz Bačkog Monoštora.

Trenutno, KUD „Dositej Obradović“ ima tri sekcije: muzičku, folklornu i pevačku. Broj članova je standardan, mladi su zainteresovani za rad, roditelji ih u tome pomažu, a nošnje im šiju vredne žene iz Udruženja žena „Višnje“.

- Jako je važno da sela imaju svoje folklore. Time čuvamo baštinu, ali i učimo decu solidarnosti, jednakosti, upućemo ih jedne na druge, a pružimo im i mogućnost da proputuju, da upoznaju druge krajeve Srbije, nauče nove igre i sutra postanu dobri ljudi, zaključuje razgovor Jovešković uz napomenu da se danas Grgurevci ne mogu ni zamisliti bez folkloru i „Kola Srema.“

S. Lapčević

Radinački omladinci: Vlaške igre

MARTINCI • MARIJA VUČKOVIĆ, DOMAĆICA I MLEKARKA

Spojila lepo i korisno

Marija ima četiri krave muzare od čijeg mleka pravi kvalitetan sir a prodaje ga u selu i gradu. Iskustvo ove Martinčanke govori da se uvek može naći način za zaradu i egzistenciju, ali se ne treba bojati rada

S ticajem životnih okolnosti **Marija Vučković** i njen suprug **Milenko** svojevremeno su dali otkaze na radnim mestima na kojima su bili zaposleni. Marija je radila u jednom mitrovačkom komunalnom preduzeću, završila je učiteljsku školu a taj posao je radila samo dve godine. Pošto nije mogla da nađe stalno posao u svojoj struci zaposlila se u komunalnom.

Njen suprug je radio na "Mitrosu", ali su oboje pre više od 15 godina stalne poslove napustili i opredelili se za poljoprivredu misleći da se tako može lakše živeti. - Došla su ta previranja 2000. godine, sve je teško išlo. Godine su stizale deca su otišla svojim putem, ćerka se kasnije udala, sin se zaposlio u Novom Sadu i ja sam imala viška vremena. Htela sam svoje vreme da iskoristim na najbolji mogući način, posćela sam da držim krave i tako sam spojila korisno i lepo, a pri tome radim posao od koga se može živeti kaže Marija Vučković.

Svest da iako su hobi, mlekarkstvo i proizvodnja sira mogu da omoguću zaposlenje i zaradu, Marija je stekla u vreme kada je imala samo jednu kravu, koju je njen suprug preveo je od strica Nikole koji je bio star i nije mogao da radi oko nje.

- Pitala sam muža: ko će to da muze? On je rekao: ti. Ali, ja sam odrasla u Mitrovici i kravu sam vi-

Vaganje sira

dela ranije samo na slici. Međutim, kada sam sela kod krave bez ikakvih problema kod mene je sve proradilo kako treba. U početku sam mleko prodavala u komšiluku, sir nisam pravila, jer je bilo malo mleka. Posle je moj Milenko otišao na PKB, kupio dobru kravu koja je davala između 30 i 40 litara mleka.

Od nje je krenulo ovo čime se sada bavim, nastavlja Marija Vučković.

Nastavila je da prodaje mleko, a višak koji nije mogla da proda nosila je u seosku mlekaru. To je bilo otupno mesto jedne poznate srpske mlekare, ali je bila neredovna isplata i ova žena je videla da tu neće biti neke zarade. Zato je odlučila da prodaje mleko i pravi sir.

Naša sagovornica hvali svoje krave, kaže da su dobre, da daju kvalitetno mleko. Od tri litre mleka dobije kilogram sitnog sira, a od 3,5 litre mleka kilogram podlivanog sir.

- To niko ne veruje, ni naš veterinar. Inače, računa se odnos sira i mleka: oko 5 do 6 litara za kilogram podlivanog, a oko 4,5 litre za kilogram sitnog. Verovatno je genetika krava i dobra ishrana razlog kvaliteta mleka u našem slučaju hvali se Marija.

Marija je neobična domaćica i mlekarka. Ona ima sveske u kojima vodi svoje knjigovodstvo. Svi koji vide te knjige a ispisala je nekoliko beležnica, oduševljeni su njenom pedantnošću i podacima. Ona u tome uživa. U beleške upisuje sve podatke vezane za mleko i sir. - Uveče sednem, stavim naočare i pišem. Svaki dan upisujem prodaju i pazar. Znam koliko sam mleka pomuzla, koliko sam sira napravila, koliko sam prodala, koliko naplatila i ko su dužnici. Prošlog meseca u muži su mi bile dve krave, imala

Kod krava

sam promet od dve prosečne plate reče ova žena.

Od prodaje sira ima oko 60 odst, ostalo pojedju krave. Ima ona sada i penziju nije velika za 20 godina radnog staža, ali uz novac od sira i mleka ne žali se. Ima sira da spremi deci, prijateljima, da proda. Svaka njena redovna mušterija dobije na poklon mesečno po malo sira.

- Ja sam spojila lepo i korisno i uspela sam da ostvari svoje želje - komentariše Marija.

U vreme kada smo je posetili u njenoj kući u Martincima jedna od krava se upravo otelila. I to sama. Marija kaže da krave imaju kondiciju i da je to razlog što se ova sama otelila.

- Krave imaju imena - Maša, Malena koja se sada otelila, Bačka, Marta. To nam je dovoljno za rad. Noću obilazim sir, sa osmehom ulazim u prostoriju gde ga proizvodim, po receptu koji sam

Radni dan

Marija Vučković nema baštu, ali ima cveće u dvorištu. Ustaje u pola pet, voli da sama pije kafu uz nekoliko cigara, odgleda TV, onda se oblači sređuje i ide da obiđe sir. U pola sedam silazie u štalu. Muž počisti ispod krava, ona opere vimena, kada pomuze kravu suprug preuzima mleko, sipa ga u amper, nosi, cedi, a kada muža krava bude gotova raspoređuju koliko će mleka ostaviti za sitni, koliko za prodaju.

dobila od svoje svekrve. Malo sam ga inovirala nekim svojim stvarima i nikom to ne otkrivam osim mojoj snaji koja želi da zna recept, kaže ova Martinčanka.

S. Đaković
M. Mileusnić

AKTUELNOSTI

IZ IZVEŠTAJA SVETSKOG FONDA ZA PRIRODU

Ugroženo 30 odsto vrsta biljaka i životinja

Ugroženo 30 odsto vrsta biljaka i životinja

Svetski fond za prirodu (WWF) upozorio je da je krivicom ljudi 30 odsto vrsta biljaka i životinja ugroženo. "Proces izumiranja vrsta konstantno se ubrzava, te je danas 1.000 do 10.000 brži nego što bi to bilo u prirodnim uslovima", navodi se u saopštenju Fonda.

Svetski fond za prirodu je naveo da planeta Zemlja postaje sve siromašnija prirodnim resursima: četvrtina sisara u svetu je globalno ugrožena, svaki četvrti sisar, svaki treći vodozemac i svaka osma ptica je pred nestajanjem.

U saopštenju WWF se ističe da za razliku od masovnih izumiranja koja su bila izazvana zbivanjima iz geološke istorije Zemlje, za sadašnje izumiranje biljnih i životinjskih vrsta skoro isključivo je odgovorna jedna vrsta - čovek.

- U Srbiji se nalazi 33 odsto biljnih vrsta, 38 odsto sisara ili 51 odsto vrsta ptica koje

nastanjuju Evropu. Ovako visok stepen biološke raznovrsnosti je činjenica za ponos, ali i veliku odgovornost kako bi se ona očuvala, izjavila je direktorka WWF programa u Srbiji **Duška Dimović**.

Srbija je jedna od potpisnica Međunarodne konvencije o biološkoj raznolikosti po kojoj se obavezala da će do 2020. godine povećati ukupnu površinu teritorije pod zaštitom na 10 odsto.

- Trenutno je u Srbiji zaštićeno samo 6,5 odsto teritorije, što je znatno ispod proseka. Ne samo da je potrebno povećati broj i površinu zaštićenih područja, nego je i neophodno unaprediti stanje u već zaštićenim područjima, kazala je Dimović.

U svetu je u nedelju obeležen Međunarodni dan biodiverziteta. Biodiverzitet, ili biološka raznovrsnost, predstavlja raznovrsnost gena, vrsta i ekosistema na planeti i ima direktan uticaj na život svih ljudi. **Beta**

REČ NAUKE

SUZBIJANJE KOROVA U SOJI

Treba poštovati pravila

Dipl.ing. Mirjana Tojagić Milovanović

U početnim fazama razvoja soja je kao i druge okopavine najosetljivija na prisustvo korova. Za suzbijanje istih naročito je bitno da se ispoštuje plodored, pravovremena i kvalitetna obrada zemljišta, predsetvena priprema i što je najvažnije dobar tj pravilan izbor i primena herbicida.

U ovom periodu je već završena primena herbicida koji se koriste pre setve uz inkorporaciju kao i drugi koji se primenjuju posle setve a pre nicanja.

Za suzbijanje širokolisnih korova u soji posle njenog nicanja se primenjuju sledeći preparati na bazi: bentazona (Basagran, Galbenon), lak-

tofena (Cobra), imazetapira (Pivot 100-E), imazamoksa (Pulsar 40), tifensulfuton-metila (Harmony 75 WG), oksasulfurona (Oxon 75 WG).

Optimalno vreme primene je kada se soja nalazi u fazi 1 - 3 trolista, a korovi u fazi kotiledona do 4 lista. Da bi se proširio spektar delovanja na korove preporučuju se kombinacije navedenih herbicida.

Za suzbijanje uskolisnih korova (npr. divljev sira iz rizoma) se preporučuju sledeći preparati: Agil 100-EC, Focus ultra, Fusilade forte, Pantera, Targa super, Aramo 50, idr. Navedeni herbicidi se primenjuju kada je divlji sirak u fazi 3-6 listova.

VELIKI RADINCI • U POSETI MLADENU NENADOVIĆU

Na njivi se najbolje uči

- Na njivi, čovek živi isključivo od svog rada. Biti svoj gazda, ne znači samo raditi sebi, nego znači i zapravo raditi, od jutra do mraka, bez predaha, pauze ili zabušavanja, priča nam Mladen Nenadović

Radinčanin **Mladen Nenadović (64)** jedan je od plejade sremačkih paora koji je čitav svoj život proveo na njivi. Svo svoje znanje, svoj rad i nadanja poklonio je fruškogorskim oranicama. Uvek je bio svoj gazda, i onda kada se živelo lako i onda kada se živelo teško. Radni staž nema, ali zato ima četiri razreda osnovne škole. Otac mu, kaže, nije dopustio da troši vreme na stvari koje sa zemljom nemaju veze. Prvi traktor, koji i danas čuva u svom dvorištu, deda Mladen je dobio krajem šezdesetih, pa je sa svojih 12 godina, koliko se seća, već uveliko sedeo za volanom.

Vremena su se menjala, bilo je dana kada je i zamerao ocu, ali, priznaje, kada sada „podvuče crtu“, smatra da nije toliko loše prošao. Nekako mu, poručuje, dođe na isto, jer i oni koji imaju školu, baš kao i paori, ne zavise od svog znanja i rada, nego od tuđe volje i... vremenskih prilika.

Za razliku od formalne, onu „neformalnu“ ili kako je zovu „životnu“ školu, deda Mladen je kaže završio sa „promenljivim uspehom“. Svoje proizvode prodavao je širom bivše Jugoslavije, pa je na sajmovima, pijacama i vašarima susretao razne ljude i upoznao njihove čudi. Sve to, kao i odluka koju je u njegovo ime doneo otac, naučilo ga je da voli i poštuje oranice.

- Naučio sam da poštujem svoj i tuđ rad, ali iznad svega, naučio sam da cenim zemlju koja me je hranila i koja danas hrani mene i moju porodicu. Da sam krenuo drugim putem, pitanje je kakav bih bio. Ovde, na njivi, čovek živi isključivo od svog rada. Biti svoj gazda, ne znači samo raditi sebi, nego znači i zapravo raditi, od jutra do mraka, bez predaha, pauze ili zabušavanja, priča nam Mladen.

Nenadović trenutno obrađuju 30 hektara svoje zemlje i 150-200 hektara u zakupu. Ukoliko uzmemo u obzir da je prosečan posed u Radincima 10 hektara, može se slobodno reći da ova vredna porodica spada u srednje posjednike.

- Da bi postigli sve, u rad se uključuje čitava porodica, ko koliko i kad može. Pre svega pomaže mi sin **Željko**, supruga **Ružica**, a tu su i snaja **Dijana** i unuci **Milica**, **Mladen** i **Aleksandar**. Sin je zainteresovan za ovaj posao, trudi se da nastavi gde sam stao i da napreduje,

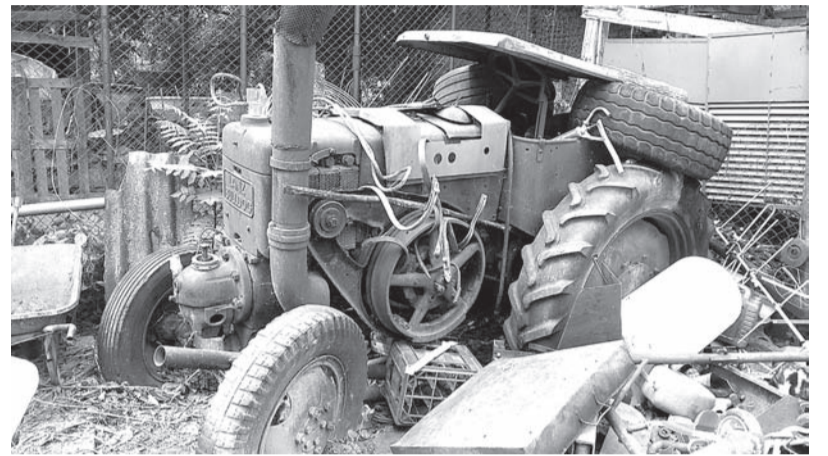
Dva Mladena

a da li će takva biti i njegova deca, videćemo. Ja se nadam, za sada su dobri, a pre svih moj imenjak koji ne propušta priliku da sa nama pregleda mehanizaciju i vrši pripreme za poslove, priča naš domaćin i nastavlja: - Radimo svašta, a pre svega tu su repa kukuruz, soja i pšenica. U vreme Jugoslavije radili smo i dosta povrća. Sarađivali smo tada sa firmama iz gotovo čitave države, kako se to promenilo, kako se država promenila, tržište se značajno smanjilo, pa smo to napustili. Danas malo radimo sa šljivama i jagodama, ali i to je teško. Kada rodi onda ima i previše, kada ne rodi, nema nigde i tako. Pre dve, tri godine imali smo velike probleme sa jagodama, tako da nismo mogli da

pokrijemo ni rad. Dobro je da barem bude deci, mada su i oni siti, i njima je slađe kada se donese sa pijace.

Kukuruz su Nenadović prodali. Cena, kaže naš domaćin, nije bila dobra, ali je pomisao da se rad nikada neće ni isplatiti učinio svoje.

- Slaba je cena, a još je gore to što ovi naši „stručnjaci“ kada hoće da nam objasne kako je kod nas dobro ili kako eto nije „baš toliko loše“, obično sve upoređuju sa inostranstvom, zaboravljajući pri tome da naznače koliko susedne države subvencionišu svoje poljoprivrednike. Sad i ono što smo imali, više nismo, i to je ukinuto i smanjeno. Do sada smo se i snalazili nekako, jer smo imali uštedevina i zaliha. Me-

Kad otac reši: Traktor kao uspomena

đutim, kada se uštedevina potroši, zalihe raspodaju, pitaću ja sve njih što nam poručuju da nam „nije toliko loše“, šta da radimo! Kod nas svi vole da kažu kako je eto seljaku lako, kako on „proda kravu i plati porez“, ali šta posle toga? Koliko krava treba ja da prodam, pod uslovom da ih imam, da otplatim sve što se od mene traži i da imam da uložim u svaku narednu sezonu? A šta ću da prodam posle krava, jedino kuću i zemlju, a onda neću valjati ni sebi, ni porodici ni državi koja me na sve to navodi, kaže kroz smešak Nenadović.

Svoju zemlju, Nenadović obrađuju sa starom mehanizacijom, a kao i većina naših paora, i deda Mladen smatra da se pre nekoliko decenija bolje živelo sa zemljišnim maksimumom nego danas sa sto jutara u privatnom posedu.

- Sećam se ja tih dana kada se moglo prilično lako, ili uz manje odricanja doći do novog traktora. Čitavi Radinci su se crvenili od novih IMT-ova, a danas, ako vidite nešto mlađe od deset godina, dobro je. Ne znam da li je u proteklih nekoliko godina u selo stiglo više od dva nova traktora, priča Nenadović i na-

Mladen Nenadović

pominje: - Krajem osamdesetih, sa deset hektara zemlje, ja sam kupio novi traktor i napravio kuću. Danas je to nezamislivo. Ipak, šta nam ostaje drugo nego da radimo. Ima nas, Bogu hvala, pa će valjda biti i onih koji će dočekati to „bolje sutra“. Kada će to biti, ne znam, možda će moj mlađi imenjak saznati.

S. Lapčević

Kukuruz su Nenadović prodali

Ljubav prema zemlji stvara se od malih nogu

Stanje voćarskih i ratarskih kultura

Na terenu RCSremska Mitrovica, u periodu cvetanja jabuke na pojedinim lokalitetima bilo je gradonosnih padavina. Uslovi za razvoj bakteriozne plamenjače ostvareni su u periodu od 22.aprila. Kasnije dolazi period hladnijeg vremena gde nismo imali uslove za infekciju.

Međutim, grad u periodu cvetanja napravio je ogromne štete naročito na mladim zasadima, tako da su potrebne radikalne mere uklanjanja zaraženih biljnih delova.

Proizvođačima se preporučuje mehaničko uklanjanje zaraženih biljnih delova sa simptomima.

U postupku uklanjanja, potrebno je koristiti dezinfikovani alat a zaražene biljne delove iseći tako da se zahvati 30-40 cm naizgled zdravog biljnog materijala.

Isečene biljne delove staviti u vreće izneti iz voćnjaka i spaliti.

Nakon izvršenog mehaničkog uklanjanja zaraženih biljnih delova, potrebno je izvesti preventivni hemijski tretman preparatima na bazi bakarnih jona u koncentraciji od 0,05%. Najbolji baktericidni efekat imaju preparati na bazi bakarhidroksida.

Dozrelost i ispražnjenost pseudotecija

Laboratorijskim pregledom prezimelog lišća jabuke, utvrđena je dozrelost pseudotecija od 100 posto i na sorti Zlatni Delišeš i na sorti Ajdared na području delovanja RC Novi Sad.

Ispražnjenost pseudotecija kod sorte Zlatni Delišeš iznosi 92 posto. Od ukupno pregledanih 50 pseudotecija, 46 su ispražnjene. Kod sorte Ajdared ispražnjenost iznosi 94,23 posto, od ukupno pregledane 52 pseudotecije, 49 su ispražnjene.

Prisustvo bakteriozne plamenjače jabučastog voća

Na terenu RC Novi Sad pregledom zasada jabuka registrovano je prisustvo bakteriozne plamenjače jabučastog voća (*Erwinia amylovora*). Simptomi bolesti prisutni su na granama i plodovima. U vlažnim uslovima ovo oboljenje se veoma brzo širi te je neophodno uklanjanje zaraženih delova biljaka. Mere zaštite za suzbijanje bakteriozne plamenjače su dosta

Bakteriozna plamenjača *ERWINIA AMYLOVORA*

teške. One obuhvataju higijenske mere gde se dezinfikuje alat sa 70 % alkoholom kojim se otklanjaju zaraženi delovi biljaka koji se zatim stavljaju u džakove iznose iz voćnjaka i pale. Zaražene grane seku se 30 do 40 cm ispod zaraženog tkiva. Nakon mehaničkog uklanjanja voćnjak istretirati sa preparatima na bazi bakarhidroksida u koncentraciji 0,05%. Ove mere obavljati po suvom i toplom vremenu kako ne bi došlo do daljeg širenja.

Pojava cikade Scaphoideus titanus

Na severnim obroncima Fruške gore zasadi vinove loze se nalaze u fazi cvasti potpuno razvijene, cvetovi odvojeni (BBCH 57).

Vizuelnim pregledom vinove loze, na naličju lista, registrovano je prisustvo tek ispljenih larvi cikade *Scaphoideus titanus*, u indeksu napada 0,06. Ova cikada je vektor fitoplazme *Flavescence doree* koja

izaziva oboljenje na vinovoj lozi - zlatasto žutilo vinove loze. S obzirom da se nalazimo na samom početku piljenja larvi ove štetočine, a da su tek treći larveni stadijumi sposobni da prenesu fitoplazmu, za sada se ne preporučuju hemijske mere zaštite.

Šljivin smotavac

Pregledom zasada šljive na području delovanja RC Zrenjanin, na prisustvo jaja šljivinog smotavca (*Grapholita funebrana*) registrovani smo početak polaganja jaja ove štetočine na 2% pregledanih plodova, sa indexom napada 0,5. Zasadi šljive se nalaze u fenološkoj fazi po BBCH skali 75-plod je oko polovine krajnje veličine.

Trenutna suma akumulacije od biofixa je 88,6 dd. U sledećem periodu sa porastom temperatura očekujemo intenzivnije polaganje jaja kao i početak piljenja larvi. RC Zrenjanin će intenzivirati obiliske zasada šljive.

Dozrelost pseudotecija Venturia inaequalis

Vizuelnim pregledom zasada jabuke na području RC Zrenjanin uočena kod sorte Zlatni delišeš faza po BBCH skali 65, faza punog cvetanja, a kod sorte Ajdared po BBCH skali 67, precvetavanje.

Pregledom prezimelog lišća jabuke sa lokaliteta Sutjeska, u cilju praćenja formiranja i dozrevanja pseudotecija prouzrokovala čadave pegavosti listova i krastavosti plodova jabuke (*Venturia inaequalis*), konstatovali smo sledeće:

na lišću sorte Zlatni delišeš dozrelost pseudotecija dostigla je 88,6%, a ispražnjenost 17,8%.

na lišću isorte Ajdared dozrelost pseudotecija je 81,7% a ispražnjenost 19,6%.

Zdravstveno stanje lukova

Na lokacija Čoka, RC Senta registrovani su simptomi pegavosti na listovima crnog luka (luk za proizvodnju semena) na 100% biljaka, a na luku iz arpadžika (faza od 8 listova) na 20 % biljaka.

Laboratorijskim pregledom ustanovljeno je prisustvo prouzrokovala čadave pegavosti listova luka *Alternaria porri* i *Stemphylium botryosum*.

Simptomi od plamenjače luka (*Peronospora destructor*) uprkos povoljnim vremenskim uslovima za infekciju još nisu registrovani.

Pege na lišću su dužine do 2 cm sa jasno izraženim koncentričnim zonama. Simptomi se često mogu pomešati sa plamenjačom luka.

Takođe su registrovane i larve tripsa (*Thrips tabaci*), na semenskom luku u indeksu napada od 33%, a na luku iz arpadžika u indeksu do 15%

Preporučuje se pregled useva na prisustvo ove štetočine. Ukoliko se registruje više od 1 do 2 larve po listu potrebno je izvršiti hemijske mere zaštite sa insekticidom Dicarzol 50 SP (formetanat-hidrochlorid) 1 kg/ha.

Pojava žute rđe na pšenici

Obilaskom useva pšenice na terenu RC SENTA poslednjih nedelju dana se mestimično registruju simptomi žute rđe pšenice (*Puccinia striiformis*). Bolest se javlja na osetljivim sortama ili na neadekvatno tretiranim parcelama.

Usevi pšenice se nalaze u fenofazi od kraja klasanja do kraja cvetanja (BBCH 59-69). Pregledom sortnog ogleda pšenice na oglednom polju PSS Senta od 43 sorti, simptomi rđe su izbili na 14 sorti. Zahvaćeni su listovi do zastavičara (Z) ili do lista ispod zastavičara (Z-1 ili Z-2).

Dozrelost i ispražnjenost peritecija

Na lokalitetu Vršac, sorta zlatni delišeš pregledom prezimelog lišća na prisustvo askospora u peritecijama gljive prouzrokovala čadave krastavosti plodova i listova (*Venturia inaequalis*) ustanovljeno je da je došlo do potpunog pražnjenja askospora - ispražnjenost iznosi 100%. Napominjemo da je na ovom lokalitetu u periodu od 12.05. kada je ispražnjenost iznosila 90% do pregleda 20.05. palo 55mm padavina.

Plamenjača vinove loze

U zasadu vinove loze, sorta šasla, RC Vršac, registrovan je simptom plamenjače (*Plasmopara viticola*). Vinova loza se nalazi u fenofazi početka cvetanja- cvasti potpuno razvijene, cvetovi odvojeni (BBCH 57).

Uslovi za ostvarenje primarne inkubacije su ostvareni u periodu 01.-03.05. Primarna inkubacija je istekla 13.05., uslovi za sporulaciju su bili povoljni u periodu 14.-15.05. Prva sekundarna inkubacija, koja je počela 14.05. je u toku.

Simptom bakteriozne plamenjače na plodu jabuke

Jaje šljivinog smotavca na plodu

MARTINCI • MIOMIR MIRIĆ, RATAR I STOČAR

Radimo sa čistim gubitkom

Sada se od ovog posla sve teže može živeti pošto je cena svinja mala, nedavno smo ih prodali po 110 dinara za kilogram, tako da se ovaj posao skoro uopšte više i ne isplati. Zbog toga se ponekad i pokajem što sam izabrao da se bavim poljoprivredom, iako to volim prvenstveno jer sam stalno napolju i u pokretu – kaže Miomir Mirić, 27-godišnji poljoprivrednik iz Martinaca

Još dok je išao u osnovnu školu, **Miomir Mirić** iz Martinaca uz svog strica i oca počeo je da se bavi ratarstvom. Ta njegova ljubav prema zemlji je uticala na to da nakon osmogodišnjeg školovanja nije upisao srednju školu, nego se posvetio poljoprivredi.

A da je napravio pravi izbor svedoči o tome i činjenica da se danas ovaj 27-godišnji mladić može pohvaliti priznanjem za postignut rekord u proizvodnji kukuruza, koje je dobio od Sremske privredne komore.

–Imao sam prinos od 11 tona i 680 kilograma, ali se priznanju, ipak, nisam nadao. Prijavio sam se na nagovor komšije **Đorđa Krstića** i jako sam se obradovao kada sam čuo da sam osvojio treće mesto. To mi je podstrek za dalje napredovanje, a recept za dobar prinos su agrotehničke mere koje primenjujem po propisima, a uz to kupujem i kvalitetno đubrivo. Obradujem 11 hektara zemlje, od čega je u mom vlasništvu 11 jutara, dok je 11 jutara zakup. Tu gajim soju, kukuruz i pšenicu. Osim što se bavim ratarstvom, zajedno sa ocem držim i stoku, imamo devet krmača, nerasta i 60 tovljenika, tako da sve što proizvedem na njivi iskoristim kao hranu za svinje, uvezao sam te dve delatnosti – ratarstvo i stočarstvo

Miomir Mirić, poljoprivrednik iz Martinaca

baš kao i mnogi drugi. Nažalost, sada se od ovog posla sve teže može živeti pošto je cena svinja mala, nedavno smo ih prodali po 110 dinara za kilogram, tako da radimo sa čistim gubitkom. Zbog toga se ponekad i pokajem što sam izabrao ovaj posao, iako ga volim prvenstveno jer sam stalno napolju i u pokretu –

Za posao ima svu potrebnu mehanizaciju

kaže Miomir Mirić, poljoprivrednik iz Martinaca i dodaje da za posao ima svu potrebnu mehanizaciju, samo mu fali još žitni kombajn i sejalice.

S obzirom da je još uvek mlad, kaže da nekome ko je njegovih godina nikako ne bi preporučio da krene u ovaj posao, sve dok se na nivou države ne ustanove neki bolji uslovi za poljoprivrednike. Kako ističe, tu prvenstveno misli na uvođenje ne-

kih povoljnih kredita, zabranu uvoza svinja i povećanje otkupne cene proizvoda, kao i povećanje subvencija na zemlju i dodaje:

–Imam u planu da sledeće godine proširim objekte za tov svinja i prasilište, jer su ovi postojeći isuviše mali. Ali, videćemo još kakva će situacija da bude.

Njegov otac **Đorđe Mirić** dodaje da su od onog vremena kada je

Đorđe Mirić, pomaže sinu u poslu na njivi

Miomir pomagao njemu, sada stigli u fazu kada on pomaže Miomiru, a kao nasledinku u potpunosti mu je prepustio posao. Uglavnom se dogovaraju o svemu, ali ipak je odluka mlađeg člana porodice glavna.

S. Mihajlović
Foto: M. Mileusnić

SREMSKA RAČA • BRANISLAV ĐAKOVIĆ, POLJOPRIVREDNIK

Država treba da garantuje otkupne cene

Mi ne znamo koliko će da koštaju naši proizvodi sve dok ih ne, tako da ispada da ovo što radimo, radimo sve napamet. Nekada smo se bavili i povrtlarstvom, dok smo imali obezbeđen plasman u Bijeljini, ali je i to prestalo od kako su se države razdvojile – kaže zemljoradnik Branislav Đaković iz Sremske Rače

Poljoprivrednik **Branislav Đaković** iz Sremske Rače obrađuje ukupno 25 hektara oranica, koje su u njegovom vlasništvu, dok još četrdesetak uzima u arandu. Kaže da se zemljoradnjom bavio i njegov otac, a on je taj posao od njega preuzeo 2002. godine.

–Jedno vreme sam radio zemlju uslužno za „Agrorumu“, ali sam ipak svo to vreme pomagao i ocu na njivi. Zato sam i upamtio neka bolja vremena, kada smo manje zemlje obrađivali, a živeli bolje nego sada. Meni u poslu pomažu još i supruga i sin, a uzgajamo soju, žito, pšenicu i kukuruz. Repu smo sejali još pre 20 godina, jer smo bili transportom povezani sa susednom Bosnom. Međutim, od kako je sve to postalo teže i komplikovanije, odustali smo od tog posla. A i ova zemlja ovde nije po svom kvalitetu pogodna za repu, tako da se baziramo više na druge kulture. Takođe, nekada smo se bavili i povrtlarstvom, dok smo imali obezbeđen plasman u Bijeljini, ali je i to prestalo od kako su se države razdvojile. Imamo svu potrebnu mehanizaciju i sve to sam kupio isključivo od svog rada, nikada nisam uzimao kredite od banaka niti sam se zaduživao kod nekoga. Jedino sam kombajn dobio 1997. godine u robnoj razmeni – priča Branislav Đaković, ratar iz Sremske Rače.

Supruga Biljana Đaković

Kaže da se od ratarstva još uvek može skromno živeti, ali, smatra, da je od stočarstva to postalo gotovo nemoguće, zbog niske cene stoke. Upravo iz tog razloga njegova porodica drži svinje samo za sopstvene potrebe.

A na pitanje šta je to što bi država mogla da promeni kako bi olakšala položaj poljoprivrednika, Branislav na prvo mesto ističe davanje novčanih podsticaja,

da bi se mogla kupiti nova mehanizacija.

–Mi svi imamo potrebu da obnovimo mehanizaciju, a to ne možemo da učinimo bez pomoći države. Osim toga, trebalo bi uvesti neke povoljnije kredite, a svakako i garantovati otkupne cene naših proizvoda. Jer, mi ne znamo cenu sve dok ne predamo robu, tako da ispada da radimo sve napamet. Mada, mislim da je trenutno ipak najviše ugrožen stočni fond, s obzirom na nisku cenu svinja. Zato nekome ko je mlad, a ko razmišlja da se upusti u ovaj posao, ne bih to preporučio ukoliko iza sebe nema neki vid pomoći od države. Jer, mi smo krenuli sa pet hektara zemlje, ali je tada bila dobra cena i kukuruza i pšenice, pa smo zato i uspeali da steknemo sve ovo što danas imamo – kaže Branislav iz Sremske Rače, dodajući da više nema ni uslužnih poslova sa traktorom i kombajnom kao što je to bilo nekad, jer su svi sebi nabavili mašine da im posao bude lakši i isplativiji.

Veliki problem ovom rataru, baš kao i svim njegovim komšijama u Rači, stvara činjenica da mu se deo zemlje nalazi sa druge strane gra-

Traktor spreman za njivu: Branislav Đaković iz Sremske Rače

ničkog prelaza, što mu, u jeku najvećih poslova, usporava i otežava svakodnevni rad. Zbog gužve na prelazu, na kojem uvek ima veliki

broj kamiona, potrebno mu je ponekad i do dva sata da kombajnom preko granice stigne do svojih parcela.

U gazdinstvu porodice Đaković, supruga **Biljana** zadužena je za ugovaranje proizvodnje za zemljoradničku zadrugu „Agronom“ iz Šida.

–Mi smo ovde istureno odeljenje te zemljoradničke zadruge, ustvari magacin jer nam ovde dolazi roba i repromaterijal, odakle se snabdevaju kooperanti. Ovo je jedina zemljoradnička zadruga koja u selu postoji već nekih petnaestak godina i najzastupljenija je. Kooperanti su zadovoljni saradnjom, jer im repromaterijal obezbeđujemo na vreme, a osim toga ne moraju da ga plaćaju u gotovini, nego se razdužuju preko proizvoda – kaže Biljana Đaković iz Sremske Rače i dodaje da se, zbog besparice, gotovo svi poljoprivrednici u selu snabdevaju na taj način.

Kod Biljane meštani mogu, takođe, da izvrše i osiguranje useva od elementarnih nepogoda, odnosno sve poslove koje zadruga radi u Šidu, obavljaju se i u Rači.

S. Mihajlović
Foto: M. Mileusnić

BILJEM PROTIV KARCINOMA

Paradajz, boražina i folna kiselina mogu da pomognu

(Prenosimo izvode iz knjige "Lekovitim biljem protiv karcinoma", autor Momčilo Moci Srećković, Slobomir 2015.)

Jeesti sos od paradajza nekoliko puta nedeljno smanjuje rizik od raka prostate, pokazuju rezultati najnovijeg istraživanja, sprovedenog na 48.000 muškaraca. Prethodna istraživanja su dala konfliktne rezultate kad je reč o odgovoru na pitanje – da li proizvodi od paradajza imaju ikakvog uticaja na rizik raka prostate, istakao je dr. Edvard Đovanuči sa Harvardskog univerziteta u Masačusetsu (SAD).

Istraživači su ispitivali dejstvo likopena – antioksidanta koji se nalazi u paradajzu. Antioksidantipomažu u borbi protiv raka i srčanih obolenja neutralizacijom štetnih molekula poznatih kao slobodni radikali kiseonika. U najnovijoj studiji, ekipa istraživača je analizirala odgovore 47.365 muškaraca koji su učestvovali u višegodišnjoj anketi.

Oni su tri puta na svake četiri godine počev od 1986 godine (1986, 1990 i 1994) popunjavali upitnike o svojim navikama u ishrani. U periodu od 1986 do 1998 godine, 2.481 ispitanik je oboleo od raka prostate. Istraživači su bili u mogućnosti da izračunaju količinu likopena koji su ispitanici unosili na osnovu podataka iz upitnika.

Muškarci koji su dnevno unosili po 18.780 mikrograma likopena imali su za 16 odsto manji rizik od pojave raka prostate nego muškarci koji su

unosili po 3.415. mikrograma likopena dnevno. Stopa smanjenja rizika bila je veća kad je u pitanju konzumiranje sosa od paradajza.

Muškarci na čijoj se trpezi sos od paradajza nalazio dva ili više puta nedeljno imali su za 23 odsto manji rizik da obole od raka prostate nego oni koji su ga jeli manje od jednom mesečno. Lekari, međutim ističu, da treba biti obazriv pri unošenju veće količine paradajza i proizvoda od tog povrća, dok delotvornost i bezbednost unošenja tableta likopena tek treba da bude ispitana.

Folna kiselina može preventivno da deluje na rizik od raka debelog creva, je otkriće stručnjaka sa Harvarda, SAD.

Oni su utvrdili da svakodnevno uzimanje količine od oko 400 mikrograma folne kiseline smanjuje opasnost od pojave ove vrste raka za 30 do 70% u zavisnosti od drugih faktora.

Kod ove vrste raka naročito su ugrožene osobe u čijoj porodici je neko već bolovao od ove bolesti, pa se njima naročito preporučuje uzimanje ove kiseline.

Folne kiseline najviše ima u zelenom lisnatom povrću kao što je, naprimer spanać, ima ga i u jagodama, a takođe postoji i sintetička zamena.

Prema najnovijim podacima, rak

Paradajz može da pomogne

debelog creva je među najsmrtonosnijim vrstama karcinoma u svetu.

Britanski istraživači otkrili su da biljka koja već sedam vekova se koristi u medicinske svrhe može biti

novo srestvo za borbu protiv raka.

Biljka poznata pod imenom boražina (*Borage officinalis*) sadrži supstancu pod nazivom gamalionska kiselina (GLA) za koju je istraži-

vanjem utvrđeno da uništava ćelije raka na mozgu i prostati i zaustavlja širenje malignih tumora.

U ispitivanju grupe žena sa rakom dojke, naučnici iz Notingema otkrili su da tretman koktelom „GLA“ i antikancerogenog leka „Tamoksifena“ dovodi do ubrzanja pozitivne reakcije na lek.

Uljni ekstrat božarine predstavlja bogat izvor „GLA“, naglašava dr Alek Mek Goun, načelnik odeljenja za razvoj lekova britanskog „Dobrotravnog društva za istraživanja raka (CRC)“.

Boražina sadrži najveću koncentraciju GLA u prirodi – u njenom ekstratu se nalazi 24 procenata ove kiseline. Ta hemijska supstanca takođe je pronađena u ekstratu JAGORČEVINE.

Prema rečima de Mek Gouna, boražina, koja ima ukus sličan krastavcu, bila je u srednjem veku veoma popularna u kulinarstvu.

Stari recepti

Pileći paprikaš sa noklicama – bakin recept

Pileći paprikaš se može kuvati i sa krompirom, i sa noklicama, slične su griz-knedlama. Za noklice upotrebiti meko pšenično brasno, da ne budu ni pretvrde, ni premekane, tj. da se ne raspadaju...

Sastojci:

1 pile ili 1kg pilećeg mesa, 2 glavice crnog luka, 1 šargarepa, 1 dl ulja ili kašika masti, so, biber, aleva paprika

Noklice:

3 jajeta, 200 gr brašna (oko 8 punih supenih kašika), pola kašičice soli

Priprema:

Na masnoći izdinstati sitno sečene dve glavice crnog luka i šar-

garepu isečenu na kolutove. Dodati piletinu isečenu na komade, pa kratko dinstati na tihoj vatri, dolivajući po malo vode. Posoliti, pobiberiti, posuti alevom paprikom, naliti vodom da ogrene i kuvati na tihoj vatri još otprilike pola sata.

Za noklice umutiti viljuškom jaja, posoliti, dodavati postepeno brašno, dok se ne napravi ređe testo. Kašičicom vaditi noklice

pa ih spuštati u ključali paprikaš. Kuvati dok noklice ne isplivaju na površinu. Pred služenje posuti sitno seckanim peršunom.

VREMENSKA PROGNOZA ZA NAREDNI MESEC

Juni topao i nestabilan

U periodu od 21. do 26. maja predviđa se prosečno toplo i uglavnom suvo vreme sa srednjom dnevnom temperaturom vazduha u granicama višegodišnjeg proseka (od 16°C do 20°C). Vrednosti jutarnje temperature vazduha kreću se u intervalu od 11° do 14°C, a najviša dnevna temperatura u intervalu od 22° do 26°C.

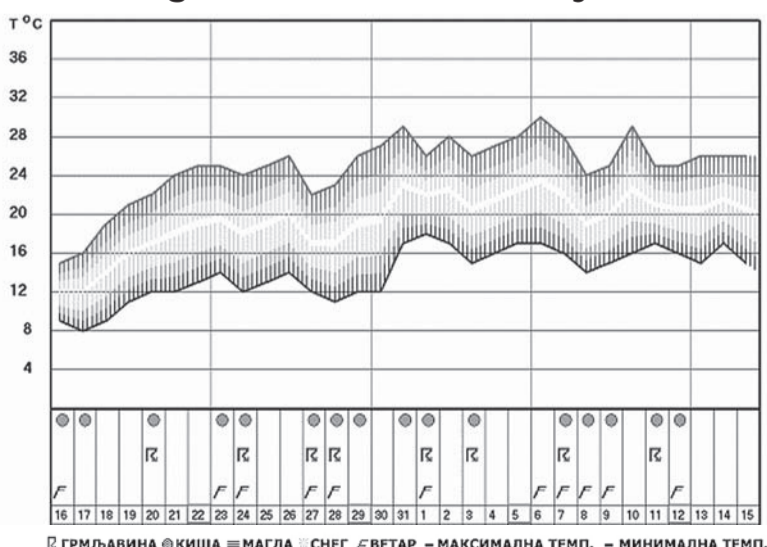
Ima izgleda da će do sredine juna, uz izvesna kolebanja dnevne temperature vazduha, biti malo toplije, ali nestabilno i promenljivo vreme. Kiša mestimično ili lokalni pljuskovi praćeni grmljavinom prognoziraju se u periodima od 27. maja do 03. juna, kao i od 07. do 12. juna. Srednja dnevna temperatura vazduha biće malo iznad

ili u granicama višegodišnjeg proseka (od 15° do 23°C). Vrednosti jutarnje temperature vazduha kreću se u intervalu od 11° do 17°C, a najviša dnevna temperatura u intervalu od 22° do 27°C, a sredinom i krajem prve dekade juna i do 30°C.

Prognozirana količina padavina biće u granicama ili nešto ispod višegodišnjeg proseka za posmatrani period sa vrednostima u intervalu od 58 mm na severoistoku do 85 mm na jugu Vojvodine, oko 83 mm u ostalom delu Srbije, a na planinama do 105 mm.

Jun će biti topao i malo suvlji dok nas u julu očekuju uglavnom topli dani. Julska količina padavina biće manja, ali ipak u granicama višegodišnjeg proseka.

Prognoza vremena do 15. juna

Promet roba na Produktnoj berzi

od 16.5. do 20.5. 2016.

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Blagi rast cene soje
- Rast cene kukuruza

U periodu od 16.05. - 20.05.2016., registrovano je veoma dinamično berzansko trgovanje na "Produktnoj berzi" u Novom Sadu, kako sa stanovišta obima prometa, tako i sa pozicije cenovnih promena na tržištu kukuruza, pšenice i soje. Upravo zahvaljujući cenovnim oscilacijama na pomenutim tržišnim segmentima, ostvaren je promet od čak 1.700 tona, što predstavlja više nego trostruko veću vrednost, u odnosu na prethodnu nedelju i ujedno predstavlja najveći nedeljni obim prometa u poslednja dva meseca. Konsekventno rastu količinskog obima prometa ostvaren je i više nego dvostruko veći vrednosni obim prometa. Ukupna ovoj nedeljna vrednost prometa iznosila je 34.479.500,00 dinara.

Soja beleži dalji rast cene, iako ne tako izražen kao prethodne nedelje. Prometovano je 50 tona soje u zrnu, po jedinstvenoj ceni od 47,30 din/kg, sa PDV-om (43,00 din/kg, bez PDV-a), što je za 0,77% više nego prethodne nedelje.

Za razliku od tržišta soje, koje beleži kontinuirani blagi cenovni rast, tržište pšenice je zabeležilo pad cene. U okviru prometovanih 600 tona, cena se kretala u rasponu od 17,30 - 17,50 din/kg, bez PDV-a. Ponderisana nedeljna cena od 19,07 din/kg, sa PDV-om (17,34 din/kg, bez PDV-a), niža je za 0,94% od prošlonedeljne. Treba napomenuti da se pšenica izvoznog kvaliteta, uz sertifikat o svim relevantnim parametrima kvaliteta, nudila od 18,00 - 18,50 din/kg, bez PDV-a, ali kupaca nije bilo.

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Pšenica, rod 2015.	600	19,03-19,25	600	19,03-19,25	
Kukuruz, rod 2015.	900	19,36-19,91	900	19,36-19,91	
Kukuruz, rod 2015. gratis lager	150	19,80	150	19,80	
Soja, rod 2015.	50	47,30	50	47,30	

I pored cenovnih promena na tržištima pšenice i soje, ipak je najturbulentnije bilo na tržištu kukuruza. Sa registrovanim prometom od 1.050 tona, kukuruz je učestvovao u strukturi ukupnog prometa sa preko 61%. Iako je početak nedelje nagoveštavao pad cene žutog zrna, jer su se u tom periodu poslovi zaključiva-

li u cenovnom rasponu od 17,60 - 17,70 din/kg, bez PDV-a, do kraja nedelje, kao poledica većeg interesovanja tražnje i smanjene ponude, cena je dostigla nivo od 18,00-18,10 din/kg, bez PDV-a, pri čemu pred sam kraj nedelje potencijalni prodavci nisu želeli da realizuju prodaju ni po pomenutim cenama.

Prosečna nedeljna cena od 19,67 din/kg (17,88 din/kg, bez PDV-a), jeste približno na nivou prošlonedeljne, ali je ipak za eventualna cenovna predviđanja za naredni period, bitniji veoma izražen rastući cenovni trend kukuruza, posmatrajući berzansko trgovanje od početka do kraja nedelje.

PRODEX

Skok cene kukuruza pred sam kraj nedelje i blagi rast cene soje, uslovili su da PRODEX poslednjeg dana u radnoj nede-

lji zabeleži vrednost od 211,45 indeksnih poena, što je za 0,62 indeksnih poena više nego prošlog petka.

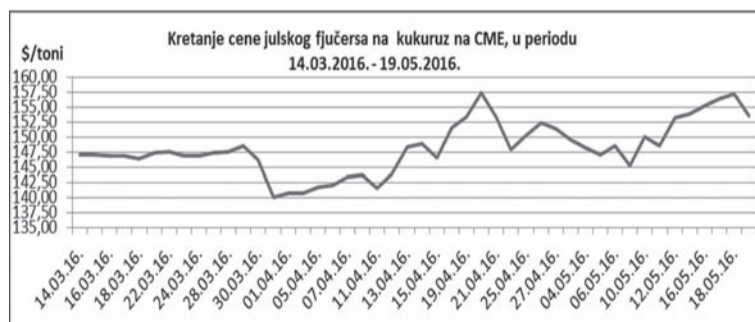
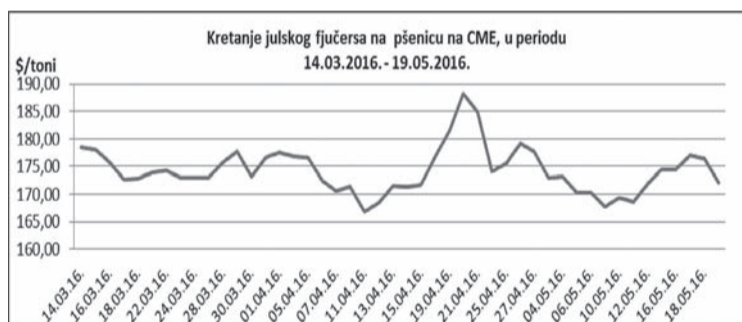

Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP, JULSKI FJUČERS 2016.					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	174,39 \$/t	174,39 \$/t	176,96 \$/t	176,37 \$/t	172,18 \$/t
Kukuruz	153,77 \$/t	155,11 \$/t	156,29 \$/t	157,24 \$/t	153,54 \$/t

BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
137,35 EUR/t (futures avg 16)	156,29 EUR/t (futures jul 16)

EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
161,50 EUR/t (futures sep 16)	165,25 EUR/t (futures jun 16)

U Budimpešti pšenica je za 0,3% jeftinija, a kukuruz je za 0,7% skuplji u odnosu na kraj prethodne nedelje. U Parizu cena pšenice je ista kao i krajem prethodne nedelje, dok je kukuruz poskupeo za 0,76%.

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno, jul 16	391,33 \$/t	391,33 \$/t	396,91 \$/t	395,08 \$/t	393,68 \$/t
Sojina sačma, jul 16	363,00 \$/t	361,20 \$/t	369,10 \$/t	372,70 \$/t	378,10 \$/t

E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7³⁰ do 14³⁰

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.com
branimir.alivovodic@limagrain.com
www.limagrain.rs

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.

VOĆE 16.5.2016. - 23.5.2016.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	180.00	200.00	200.00	pad	slaba
2	Banana (sve sorte)	Domaće	kg	130.00	135.00	130.00	bez promene	dobra
3	Breskva (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	180.00	210.00	210.00	pad	slaba
4	Grejpfrut (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	75.00	80.00	80.00	bez promene	prosečna
5	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	50.00	55.00	50.00	bez promene	slaba
6	Jabuka (Ajdared)	Uvoz(uvoz)	kg	65.00	65.00	65.00	bez promene	slaba
7	Jabuka (Delišes ruž.)	Domaće	kg	100.00	110.00	100.00	bez promene	vrlo slaba
8	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	65.00	70.00	70.00	rast	slaba
9	Jabuka (Delišes zlatni)	Uvoz(Argentina)	kg	85.00	85.00	85.00	bez promene	slaba
10	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	50.00	55.00	55.00	-	vrlo slaba
11	Jabuka (Greni Smit)	Uvoz(uvoz)	kg	85.00	85.00	85.00	-	vrlo slaba
12	Jabuka (Jonagold)	Uvoz(uvoz)	kg	65.00	65.00	65.00	pad	vrlo slaba
13	Jabuka (ostale)	Domaće	kg	55.00	70.00	55.00	pad	slaba
14	Jagoda (sve sorte)	Domaće	kg	120.00	175.00	150.00	pad	prosečna
15	Kajsija (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	190.00	220.00	210.00	pad	vrlo slaba
16	Kivi (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	150.00	160.00	150.00	-	slaba
17	Kruška (Viljamovka)	Uvoz(uvoz)	kg	200.00	220.00	210.00	-	vrlo slaba
18	Kruška (ostale)	Uvoz(uvoz)	kg	200.00	200.00	200.00	-	vrlo slaba
19	Lešnik (očišćen)	Domaće	kg	1000.00	1100.00	1000.00	bez promene	slaba
20	Limun (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	190.00	210.00	210.00	-	dobra
21	Limun (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	240.00	250.00	250.00	rast	dobra
22	Mandarina (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	90.00	90.00	90.00	bez promene	vrlo slaba
23	Nektarina (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	190.00	200.00	200.00	pad	slaba

POVRĆE 16.5.2016. - 23.5.2016.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	15.00	20.00	18.00	rast	prosečna
2	Boranjia (šarena)	Domaće	kg	220.00	230.00	230.00	-	vrlo slaba
3	Boranjia (žuta)	Domaće	kg	250.00	250.00	250.00	pad	vrlo slaba
4	Brokola (sve sorte)	Domaće	kg	200.00	250.00	220.00	rast	vrlo slaba
5	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	85.00	120.00	90.00	pad	prosečna
6	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	30.00	35.00	35.00	rast	slaba
7	Dinja (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	150.00	155.00	155.00	pad	vrlo slaba
8	Grašak (sve sorte u mahuni)	Domaće	kg	80.00	100.00	100.00	pad	slaba
9	Karfiol (sve sorte)	Domaće	kg	180.00	200.00	180.00	bez promene	vrlo slaba
10	Kelj (sve sorte)	Domaće	kg	130.00	130.00	130.00	rast	vrlo slaba
11	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	60.00	60.00	60.00	pad	dobra
12	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	50.00	50.00	50.00	pad	dobra
13	Krompir (beli)	Domaće	kg	40.00	50.00	45.00	rast	dobra
14	Krompir (crveni)	Domaće	kg	35.00	45.00	45.00	rast	dobra
15	Krompir (mladi)	Domaće	kg	45.00	60.00	50.00	pad	dobra
16	Kupus (sve sorte)	Domaće	kg	22.00	30.00	25.00	-	dobra
17	Lubenica (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	75.00	90.00	80.00	pad	vrlo slaba
18	Luk beli (mladi)	Domaće	veza	25.00	30.00	30.00	rast	prosečna
19	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	450.00	500.00	500.00	bez promene	prosečna
20	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	15.00	22.00	20.00	rast	dobra
21	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	45.00	60.00	55.00	bez promene	dobra
22	Paprika (Babura)	Uvoz(uvoz)	kg	200.00	340.00	270.00	rast	slaba
23	Paprika (ljuta)	Uvoz(uvoz)	kg	350.00	450.00	400.00	pad	slaba
24	Paprika (ostala)	Uvoz(uvoz)	kg	300.00	340.00	300.00	rast	vrlo slaba
25	Paprika (šilja)	Uvoz(uvoz)	kg	180.00	270.00	270.00	pad	slaba
26	Paradajz (chery)	Uvoz(uvoz)	kg	180.00	280.00	240.00	rast	slaba

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	21.00	23.00	22.00	bez promene	prosečna

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	20.00	23.00	21.00	pad	dobra
2	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	25.00	27.00	26.00	bez promene	slaba
3	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	60.00	75.00	65.00	bez promene	prosečna
4	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	20.00	23.00	22.00	bez promene	dobra
5	Suncokretova sačma (33% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	30.00	43.00	35.00	bez promene	prosečna

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	19.00	22.00	20.00	-	dobra
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	bez promene	prosečna
3	Sojino zrno	džak 50kg	Domaće	kg	40.00	60.00	50.00	bez promene	slaba
4	Stočni ječam	džak 50kg	Domaće	kg	22.00	25.00	24.00	bez promene	slaba
5	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	bez promene	dobra
6	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	22.00	26.00	24.00	rast	slaba

SILOS Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	17.00	21.00	19.00	bez promene	dobra

CENE ŽIVE STOKE

Mesto prikupljanja cena: Loznica - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	280.00	300.00	290.00	bez promene	0-5
2	Jarad	sve težine	sve rase	210.00	230.00	220.00	bez promene	0-5
3	Koze	sve težine	sve rase	140.00	160.00	150.00	bez promene	0-5
4	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	90.00	110.00	100.00	-	0-5
5	Ovca	sve težine	sve rase	130.00	170.00	150.00	bez promene	0-5
6	Prasad	16-25kg	sve rase	160.00	180.00	170.00	bez promene	16-20
7	Prasad	<=15kg	sve rase	170.00	190.00	180.00	bez promene	16-20
8	Tovljenici	80-120kg	sve rase	100.00	120.00	110.00	bez promene	0-5

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Mesto prikupljanja cena: Južno-bački okrug klanica

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Junad	>480kg	sve rase	220.00	230.00	220.00	bez promene	prosečna
2	Prasad	16-25kg	sve rase	180.00	190.00	190.00	bez promene	prosečna
3	Tovljenici	80-120kg	sve rase	120.00	130.00	130.00	bez promene	prosečna

Sva lica sremačke ljubavi...

Između tabli žita trči se za zmajem, koliko se može i kada se može, atarskim putem protutnji i po koji lipicaner, sa ili bez fijakera, ali uvek u pratnji nekog nasmejanog Sremca...

Srem je najlepší kada ozeleni i procveta. Tada njegova sela dobiju novi izgled i u njima se po prvi put u godini probudi život. Šorovi zamenjuju kuće, sunce toplotu peći, a klupe i kačare zagrejanu sobe.

Sa proleća, budi se i sremačka ljubav. Ili, bolje rečeno, njena lica vraćaju svoje rumenilo, pa na svetlost varljivih dana prošaranih savskim, dunavskim i fruškogorskim vetrom izlaze zaljubljenosti po kojima je ravnica smeštena između dveju velikih reka prepoznatljiva.

Pre svih tu je ljubav prema oranicama. Setva je pri kraju, pa oni stariji koji su dane proveli u svojim traktorima polako odlaze na odmor i hvataju korak sa mladima koji ovih dana sve svoje snage ulažu u igru, pesmu i druženje na širokim šorovima. Između tabli žita trči se za zmajem, koliko se može i kada se može, atarskim putem protutnji i po koji lipicaner, sa ili bez fijakera, ali uvek u pratnji nekog nasmejanog Sremca.

Crna vižlja-domaća

Neki, poput **Emilije Petrović** u Staroj Binguli po prvi put upoznaju nastanak života u svoj njegovoj

lepoti, a neki poput **Slobodana Mičića** iz Stejanovaca, životu kojeg su odavno upoznali, ponovo, iz sveg srca, daju svoj rad, kao najveći zalag nikada ugasle ljubavi prema ravnici čiji su deo.

Sam, ili u pratnji svoje „crne vižlje, domaće“, a zapravo malenog crnog psa koji u zavisnosti od udaljenosti na kojoj se nalazite (ali i od potrebe), menja svoju rasu i narav, Slobodan, jedva dočekavši lepe dane, svojih pedesetak ovaca, (koje baš kao i „crna vižlja-domaća“ lako mogu da „spadnu“ na trideset, samo ukoliko imate volju da ih brojite) izvodi u šetnju, do starog stejanovačkog đerma koji, kao kakav spomenik na stare dane i još starije ljubavi, još uvek postojano stoji i izdajući svoje saplemenike koji su odavno napustili svoj zadatak, u svojoj utrobi krije hladnu vodu.

Calmanci se spremaju za svoju „Ponijadu“, dok Radinčani, slobodno vreme u pauzi između dva kola koriste za vežbanje dečijih poljubaca. Onih najlepših, iz kojih se rađaju najlepša drugarstva i ljubavi.

Zasavički labudovi

Sremački beli

Zmaj

Poljubac

Prolećnu ljubav, barem kada je o našoj ravnici reč, ne mogu zaustaviti ni naše reke. Ona nadilazi u glavama onih koji to moraju da čine, postavljene granice. Ona se prenosi vetrom, skrivena je u mirisu cveća, a upijaju je svi, pa čak i ono dvoje

zasavičkih labudova što lepetom krila i siktanjem na foto-aparat neznanog gosta, brane pravo svojih sedam malih na pristojan ručak.

Srem je najlepší sa proleća. U leto, on promeni boju, mirise, njegovim potrebama prilagođavaju se poslovi. U jesen, posle vrednih vrelih dana ravnica se odmara i vinom veseli. Pripojena uz pušnicu, zimi spava... sve do novog proleća, kada će opet biti najlepša. Za razliku od dana, ljubav u Sremu ostaje ista. Samo je pitanje, koji će mesec koje njeno lice otkriti.

S. Lapčević

Emilija

